

המסרוּן היומי

מסכת נדרים

ובעוֹלָם, וחוֹשֵׁךְ בְּפִנְיָהֶם נְקוֹדֹת נְבָחֹרוֹת מַהֲדַף הַיּוֹמָן.

המסדרון, הנשלח באמצעות sms, ואצפף ודו"ל, מאפשר טעימה מהתכנים הנלמדים בדף הגمرا הגדלם באותו היום במסגרת הדף היום, ומיזעד הן לומדי הדף היום והן לאלו שאינם לומדים אך מעוניינים להיות מעודכנים.

ספר זה מאגד בתוכו את כל המסרונים על מסכת נדרים.

פּוֹרְטָל הַדָּף הַיּוֹמִי

דף הבית של לומדי הדרכ' היומי

www.daf-yomi.com

המסרון היומי

נקודות נבחרות
מהדף היומי

מסכת נדרים

לעילוי נשמת אלעדי צפוריין בן נתנאל נחום

מהדורה ראשונה – אלול תשפ"ב

כתיבת: הרב הראל שפירא
עיצוב: שגית פרימן www.sagitzuv.com

פורטל הדף היומי
אתר: www.daf-yomi.com
דוא"ל: daf-yomi@daf-yomi.com

**לה功劳ות, עדכוניים
וקבלת המסרון מדי יום:**

מבוא

היזמה לכתיבת "המדריך היומי" באה בעקבות פניה שקיבלנו מקרוב משפחה שאינו גמנה עם לומדי הדף היומי, אך ביקש להיחשך בכל יום לנקודות נבחנות מהתכנים הנלמדים בו, ובכך להרגיש שיוכחות מסוימת לסטודנטים. לאחר היסוס, שקלנו את הדבר והחלטנו לנסות ולראות אם יהיו מתעניינים נוספים ברעיון זה. פרסמנו את הרעיון והופתענו שהיוזח שיש לכך ביקוש רב מאוד – מעל 5,000 איש נרשמו וביקשו לקבל בכל בוקר את "המדריך היומי" של הדף היומי הנלמד באותו יום.

"המדריך היומי" אינו מהו תקציר או סיכום לדף היומי. מטרתו לגעת רק בתכנים נבחרים בכל דף. התכנים הובאו לעיתים ב次数ות מדויק ועתיתים בניסוח שלנו לדברי הגمراה. קטיעים מפורסמים מהדף היומי אף החלטנו בצע שונה. נוסף על כך, לאורך הספר שילבנו אנקודות מעניינות על המסתכת.

طبع הדברים, "המדריך היומי" מתבסס לעיתים על מושגים מהמסכת שאינם מוכרים לכל, ובמסגרת מצומצמת זו לא יכולנו לבאר את הדברים. תקוטנה היא שהרוצה להעמיק יפתח את הספרים וילמד.

על אף שלא זו הייתה מטרתנו, התברר לנו ש"המדריך היומי" מועיל גם לומדי הדף היומי המעניינים בסידור מהיר וקל של נושאי הדף ובזוכרת של נקודות בולטות מהדף היומי.

סדרת ספרים זו מצורפת לכל הפעולות הענפה של אתר "פורטל הדף היומי" והאפקטיביה הנלווה אליו, המספקות מגוון עצום של כל עזר וחומר ליינדה והוראה.

אנו מאמינים שסדרת ספרים זו תוכל לתרום להרחבת מעגל הלומדים ולהעשרותם, ואני תקווה שירבו לומדי הדף היומי בכל אורה ואורה.

הראל שפירה
מנהל פורטל הדף היומי

דף ב עמוד א

- מסכת נדרים עוסקת בעיקר בדיון "נדרי אישור" (נדרים שביהם אדם אסור על עצמו בהנאה בדברים המותרים, שהם שלו או של אחרים, או שאסור על אחרים דברים שהם שלו).
- כתבו הראשונים שלשון הגמרא במסכת נדרים "משונה".
- רב יהודה גאון העיד שלא למדו אצל בישיבה את מסכת נדרים.
- מקובל לומר שפירוש רש"י המודפס במסכת נדרים לא נכתב על ידי רשותי, ונוהגים לכנות פירוש זה בשם "המפרש".
- המשנה מלמדת שנדר חל לא רק בעיקר לשונו, אלא גם בכינויים (שבמקומם לומר דבר זה עלי כ'קרבן' שהוא הלשון העיקרי), אומר 'קונס' ('קונח' 'קונס' שהם כינוי לקרבן) וידות (שאינו אומר את לשון הנדר בשלמותו, אלא מתחילה קצת דברו ואינו גומרו).

דף ב עמוד ב

- הגדירה מבררת מדוע המשנה נקטה גם דין כינוי חרמים שבועות ונזירות.
- בנדרים ובחרמים - החפש נאסר על האדם ('חפצא'), ובשבועה - האדם אוסר עצמו על החפש ('גברא').
- הגדירה מבררת מדוע המשנה פתחה ב"כינוי נדרים" (בלבד) ומיד לאחר מכן ביארה את דין "ידות נדרים".
- הגדירה מבררת מהו הסדר הנכון במשנה כאשר המשנה פותחת בכמה כללים ואחר כך מפרטת את דיןיהם.

דף ג עמוד א

- דין ידoot נדרים' נלמד מדרשה.
- לגבי 'כינויי נדרים' ישחלוקת אם 'כינויין לשון נקרים ה' או לשון שבדו להן חכמים להיות נדר ב'.
- האגדה מביאה מהו המקור לכך שהנדר חל גם בלשון יד' - לדעת אחת: היקש מנזירות, לדעה אחרת: מהמלחילים "לנדור נדר".

דף ג עמוד ב

- אם היה נזיר ואמר "הריני נזיר" – ישנהחלוקת אם חלה עליון נזירות נוספת (=הנזירות חל על הנזירות) או לא.
- האגדה מביאה מקור נוספת לכך שהנדר חל גם בלשון יד' – מהפסוק "ככל היצא מפיו יעשה".
- 'בל יחל' בנדרים מתקיים במקרה שאמר 'ככר זו אוכל' ובסוף לא אכלת.
- האגדה מבוררת בעמוד זה ובעמוד הבא באיזה מקרה מתקיים 'בל תאהר' בנזירות.

דף ד עמוד א

- מי שנדר נזירות כאשר הוא עומד בבית הקברות - יש מחלוקת אם חלה עליו נזירות מיד בעודו בבית הקברות [אך לדעת מר בר רבashi כולם סוברים שחלה עליו נזירות מיד, אלא שנחalker לעניין מלוקות].
- הגדירה מביאה שלוש אפשרויות נוספות (בנוסח לモבא בעמוד הקודם) בהם עוברים על אישור 'בל תאהר' בנזירות.
- הגדירה מבירת מהו ה"חידוש הוא שחידשה תורה בנזיר".

דף ד עמוד ב

- על לימוד הבא מ'היקש' לא ניתן להקשות, ואילו על לימוד הבא מ'במה מצינו' ניתן להקשות (המפרש), ולכן הדין שבnezirot האב מכר נזירות בתו ובבעל מכר נזירות אשתו נלמד ב'היקש' מנדרים ולא ב'במה מצינו'.
- ההבנה הראשונה בדעת שמואל (הモבאת בעמוד זה) היא שבעל שלוש הלשונות הראשונות שבמשנה ('מודרני/מופרשני/מרוחקני מר') אין חל הנדר בלשונות הללו כמות שהן עד שיוסיף לכל אחת מהן את המילים 'שאני אוכל/טועם לך'.

**מדוע מסכת נדרים
מופיעה אחרת
מסכת כתובות?**

"אידי דתנא כתובות ותנא המדריך תנא נדרים".

(סוטה ב ע"א)

דף ה

דף ה עמוד א

- למסקנת הגמרא, דעת רבי יוסי ברבי חנינה היא: האומר "מודר אני לך" – שנייהם אסורים, והוא אומר "מודרני הימך" – הוא אסור וחבירו מותר.
- למסקנת הגמרא, דעת שמואל היא, שהאומר "מודרני הימך" מותר, כי לא מוכח שכונתו לאסור בהנאה, כיון שלשון זה יכול להתרפרש גם במובן אחר.

דף ה עמוד ב

- שמעאל מעמיד את המשנה שלנו כדעת רבי יהודה, הסובר ש"ידים שאין מוכיחות לא הוין ידים", כי לדעתו כך מוכח מלשון המשנה.
- ידים שאין מוכיחות לגמרי על כוונתו, משום שאפשר לפרש בהם פירוש אחר – אבי ורבא נחלקו אם 'הוין ידים' והנדר חל או לא.
- חכמים ורבי יהודה נחלקו בדיון לשון הגט אם 'ידים שאין מוכיחות הוין ידים' – והגמרא טוענת שאין הכרח לטעון שבאבי ורבא נחלקו בחלוקתם.

דף 1 עמוד א

- הgambarא מבקשת מבריתא על אבי (הסביר ש"ידים שאין מוכחות הווין ידים"), ומתרצת.
- האומר: "הרוי זו חטאתי / הרוי זו אשם" – אכן פ' שהוא חיבח חטאתי ואשם, לא אמר כלום, והאומר: "הרוי זו חטאתי / הרוי זו אשמי" – אם היה מחויב, דבריו קיימים.
- הgambarא מבקשת מבריתא נוספת על אבי, ובעקבות כך מגיעה למסקנה (בניגוד לעמוד הקודם) שאבי חוזר בו וסביר רק כדעת חכמים.

דף 1 עמוד ב

- רב פפא שאל האם יש יד לקידושין או לא [הינו]: אם מקצת דיבור מועיל בה כדיbor שלם ומפורש].
- רב פפא שאל האם יש יד לפאה או לא.
- אם רוצה לעשות כל שדהו פאה – עושה.

**מדוע מסכת נדרים מופיעה
אחרי מסכת כתובות?**

"זאת כתובות נדרים, שפרשת נדרים כולה וההתבוננות שיש בה הוא נדרי נשים, כמו שנאמר (במדבר ל): "בין איש לאשתו בין אב לבתו". וכשיהיו הנישואין גמורים, ותהי האשה נכנסת לחופה, יש לבעה רשות להפר נדרה, ומפני זה סמרק נדרים לכתובות".

(הקדמת הרמב"ם לפיהם"ש)

דף ז עמוד א

- הגדירה מתלבטת אם יש ייד לצדקה' או לא.
- הגדירה מתלבטת אם יש ייד להפרק' או לא (ההתלבטות קיימת רק אם יש ייד לצדקה').
- ריבינה מתלבט אם יש ייד לבית הכסא' או לא (ההתלבטות קיימת רק אם יש זימון לבית הכסא').
- אמר "מנודה אני לך" - אבי מבאר שרבי עקיבא סובב שם עברינו לוקה.

דף ז עמוד ב

- מחולקת רבבי עקיבא וחכמים - לדעת אביי: המחלוקת היא כאשר אמר "מנודה אני לך", לדעת רב חסדא: המחלוקת היא כאשר אמר "משמעותנו מינך".
- נידחו בפנוי - אין מתירין לו אלא בפנוי, נדחו שלא בפנוי - מתירין לו בין בפנוי בין שלא בפנוי.
- השומע הזכרת השם מפי חברו - צריך לנדרתו, ואם לא נידחו הוא עצמו יהיה בניידי.
- כל מקום שהזכיר השם מצויה - שם עניות מצויה.
- לא צריך להמתין זמן מסוים בין נידי להפרה ונינתן להפרה מיד.
- תלמיד חכם מנדה לעצמו ומיכר לעצמו (למרות שאין חשוב מתיר עצמו מבית האסורים).

דף ח עמוד א

- מניין שנשבעים לקיים את המצווה (כדי לזרז את עצמוו)?
שנאמר: "בְּשַׁבָּעֵת וְאַקְרִים֙ לְשַׁמְדֹר מְשֻׁפְטִי צְדָקָה".
- האומר: "אשכים ואשנה פרק זה" / "ASHNA M'SCHTAH ZO" – נדר גדול
נדר לא-להי ישראל.
- האומר לחברו: "נשכים ונשנה פרק זה" – עלינו להשכים (לפנוי).
חברו).
- נידונו בחלום – צריך עשרה בני אדם לסתיר לו.
- ידע מי נידה אותו בחלום – אין הוא יכול לסתיר את נידונו.
- **כשם שאי אפשר לבור בלא תבן, כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים** (ולכן אם נידו אותו בחלום והסתירו לו את נידונו בחלום –
צריך התרה לנידונו).

דף ח עמוד ב

- הבעל יכול להיעשות שליח ולהביא את חרטת אשתו על נדר שנדרה בפני שלושה מומחים (אם מצאים מכונסים ועומדים).
- אסור לאדם לסתיר נדר במקום שרבו נמצא.
- מותר לסתיר נידי או במקום שרבו נמצא, ויחיד מומחה יכול לסתיר את הנידי לבדו.
- לדעת ריש לחייב: אין גיהנום לעולם הבא אלא הקב"ה מוציא
חמה מנרתיה צדיקים מתרפאין בה ומתעדנים בה ורשעים נידוני
בها.

דף ט עמוד א

- המשנה השנייה בפרק ממשיכת להביא דוגמאות של ידות נדרים.
- האומר "כנדרי רשעים הריני" בשעה שנזיר עבר לפניו – נעשה בכר נזיר.
- לדעת רבבי מאיר: מי שלא נודר כלל עדיף אפילו יותר מאשר מי שנודר ומשלם, ורבבי יהודה סובב הפוך.

דף ט עמוד ב

- אמרו על הילל הוזן שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו – מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה וסומר עלייה ושותפה.
- שמעון הצדיק שיבח נזיר מהדרום שקיבל נזירות בגלל שייצרו תקף אותו כאשר ראה בבואה שלו במעין ולכן נשבע שיגלה את שערכו לשמים. (זה היה המקרה היחיד בו שמעון הצדיק אכל אשם נזיר טמא).

דף י עמוד א

- לדעת רבי יהודה: אדם מביא כבשתו לעזורה ומקדישה וסומר עליה ושותה. (ולא מקדישה לפני כן, כדי לא לבוא לידי תקלת).
- לדעת רבי יהודה: חסידים הראשונים היו מתואים להביא קרבן חטא, לפי שאין הקב"ה מביא תקלת על ידיהם, מה היו עושים? עומדים ומתנדבים נזרות למקום כדי שיתחביבו קרבן חטא לתוךם. (ורבי שמעון חולק).
- שמעון הצדיק ורבי שמעון ורבי אלעזר הקפר סוברים שהנזר הוא חטא (לדעתם שייר חטא בנזירות ואין ראוי לנזהר).
- רבי אלעזר הקפר ברבי אומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן הין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה, מכאן כל היושב בתענית נקרא חוטא.
- כינויין - רבי יוחנן אמר: לשון אומות הן, רבי שמעון בן לקיש אמר: לשון שבדו להם חכמים להיות נודד בו.

דף י עמוד ב

- אדם המקדיש בהמה לקרבן לא יאמר "לה' עולה", שחושיים שמא לאחר שיאמר "לה'" יחזור בו ונמצא שהזכיר שם שם לבטלה, אלא יאמר "עולה לה".
- אם אדם נדר ב"כינויי כינויין" - לדעת בית שמאי אסור ולדעת בית הלל מותר, והגמרה מבארת שמחולקת רבוי יוחנן וריש לקיש איןנה חופפת למחלוקת תנאים זו.
- הגמרה מפרטת דוגמאות ל"כינויי כינויין".

דף יא עמוד א

- לדעת רבי מאיר: "כל תנאי שאיןו כתנאי בני גד ובני ראותן – אינו תנאי", ולכן לא אומרם שמקלל לאו אתה שומע הן.
- הגמרה מעמידה ומבארת את המשנה (שבסוף העמוד הקודם) כדעת רבי יהודה החולק על רבי מאיר.
- המתפיס נדרו בלשון 'כירושלים' – נחלקו התנאים בדעת רבי יהודה אם נדרו חל או לא.

דף יא עמוד ב

- בברייתא מובא שהואمر "לחולין לא אוכל לר" אין הנדר חל ומותר, והגמרה מביאה שתי דעתות אם דעה זו מסתדרת עם דעת רבי מאיר (הסבור שהואmr "לקרבן לא אוכל לר" אסור) או לא.
- רמי בר חמא הסתפק מה הדין כאשר מונחים לפניו בשר זבח שלמים לאחר זריקת דמים ובשר של היתר ואמר שזה (ההיתר) כזה.

דף יב עמוד א

- הגמרה (מסוף העמוד הקודם ועד תחילת העמוד הבא) מביאה שלושה מקורות כדי לפנות את ספקו של רמי בר חמא, שהסתפק מה הדין כאשר מונחים לפניו בשר ובחי שלמים לאחר זריקה ובשור של היתר ואמר שזה (ההיתר) כזה, אך דוחה את ניסיונות ההוכחות הללו.
- איזהו "איסר" האמור בתורה? – אמר: הריני שלא אוכל בשור שלא אשתה יין ביום שמת בו אביו כיום שמת בו רבו ביום שנ נהרג בו גדליה בן אחיקם ביום שרדיית ירושלים בחורבנה (ואמר שמדובר: והוא שנדוע באותו היום).

דף יב עמוד ב

- לחמי תודה, שמעיהר דינם צריכים להיות ארבעים חולות (עשרה חולות מכל מין), שאפאן באربع חולות גדולות, חלה אחת לכל מין – יצא.
- הגמרה מנסה לתלות את ספקו של רמי בר חמא בחלוקת תנאים (אך דוחה זאת בעמוד הבא).

דף יג עמוד א

- למרות שבכור בהמה קדוש מרחם, מצוה להקדישו לשם בכור.
- המשנה מבארת לשונות נוספים של נדרים (ברישא של המשנה: האומר קרבן עולה או מנחה או חטא או תודה או שלמים ומסיים ואומר "שאני אוכל לר" - חל הנדר, ורבי יהודה חולה).

דף יג עמוד ב

- חומר בנדרים: שהנדרים חולין על המצווה כברשות מה שאין כן בשבועות, וחומר בשבועות: שהשבועותחולות על דבר שיש בו ממש ושאין בו ממש מה שאין כן בנדרים.
- המשנה הראשונה בפרק שני, המתחילה בעמוד זה, מביאה אופנים שהנדר אינם חול בהם (לדוגמא: האומר לחברו "מה שאוכל ממך יהיה עלי כבשר חזיר" או "כעבודת כוכבים" – מותר).

דף יד

דף יד עמוד א

- "אִישׁ כִּי יָדַר נְזֵר לְהָ" – עד שידור בדבר הנדר, ומכאן לומדים שהמתפיס בדבר האסור איןנו נאסר.
- האומר "הרוי את עלי כבשר אימא כבשר אחוטי כערלה וככלי הכרם" – לא אמר כלל, אף לדעת אבי: מדרבנן צריך להישאל על הנדר (כדי שלא יקל את ראשו בכר), ולදעת רבא: תלמידי חכמים לא צריכים להישאל על הנדר.

דף יד עמוד ב

- הנדר בתורה – לא אמר כלל, במה שכתוב בה – דבריו קיימים, בה ובמה שכתוב בה – דבריו קיימים (ובגמרא מבואר מדוע נאמר הדין השלישי).
- האומר "קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר" – נחלקו האמוראים אם מותר לו לישון היום (שמא ישן למחר).
- האומר "קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום" – לדעת כולם מותר לו לישון היום.

דף טו עמוד א

- הגמרא מבקשת ממשנתנו על רב יהודה הסובר שהאומר "קונם ענייני בשינה היום אם אישן למחר" אל ישן היום שמא ישן למחר, ומביאה שני תירוצים.
- האומר "שבועה שלא אישן שלשה ימים" - מלקין אותו (משום שבועת שוא) וישן לאלתר (אם ירצה).
- דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור - אי אתה רשאי להתירם בפניהם (מדרבנן, והסמיכו על הפסוק: "לא ייחל דברו").

דף טו עמוד ב

- הגמרא (מסוף העמוד הקודם) ממשיכה להקשות על רב יהודה ממוקרות נוספים, וمتרצת.
- ашה האומרת לבעה "קונם הנאת תשמשך עלייך" - כופין אותה ומשמשתו, כי אינה יכולה לאסור זאת עלייו כי היא משועבדת לו לכך (וכן הוא אליה).
- אין מאכילים לו לאדם דבר האסור לו (ולכן אשה שאמרה לבעה "קונם הנאת תשמשך עלייך" - אסור).

דף טז

דף טז עמוד א

- האומר: "לקרבן לא אוכל לר" - רבי מאיר אוסר, והוא אומר: "לא לקרבן" - מותר.
- במשנה נאמר שהאומר "הא שבועה שאוכל לר" - אסור, ואבוי מפרש שלפעמים משמעות המילה "שאוכל" היא "שלא אוכל", ואילו רבashi טוען שיש להגיה ולגרוטס במשנה "שיי אוכל".
- חומר בנדרים מבשבועות: שהנודר לאקיימים מצוה - נדרו חל, אך הנשבע שלא לקיים מצוה - אין השבועה חלה.

דף טז עמוד ב

- האומר "ישיבת סוכה עלי" - אסור לישב בסוכה, אך האומר "שבועה שלא אשכ בסוכה" - לא חלה השבועה.
- בגמרא מובאים שני מקורות לכך **שאי נשבעים לעבור על המצווה** (ואם נשבע ורקים את המצווה פטור) - מקור אחד מלמד שפטור במקרה זה מהרבנן שבועה ומוקור שני מלמד שאינו עובר במקרה זה על הלאו של לא יכול דברו.

הקטנה בייתך

מסכת נדרים היא המסכת הקטנה ביותר
 מבחינת ממציע מילימ ואותיות לדף:
ממציע של 383.06 מילימ לדף,
 וממציע של 1499.28 אותיות לדף.

דף יז עמוד א

- "יש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה".
- אם אמר "הריני נזיר היום הריני נזיר למחר" - לדעת כולם: חלה נזירות על נזירות.
- אם אמר "הריני נזיר היום הריני נזיר היום" - לדעת רב הונא: אין חלה נזירות על נזירות, ולדעת שמואל: כן חלה נזירות על נזירות.

דף יז עמוד ב

- לדעת רבה יוצאה שסביר שהאומר "שבועה שלא אוכל לתנאים" וחוזר ואמר "שבועה שלא אוכל לתנאים וענבים" - מיגו (מתוך) שחלה השבועה (השנייה) על הענבים חלה גם על התנאים, ורב הונא חוליק.
- לאחר שהקושיה הראשהונה (מסוף העמוד הקודם) על רב הונא נשארה בקושיה, הגמרא ממשיכה בעמוד זה להקשות שתי קושיות נוספות (ובעמוד הבא קושיה נוספת) על רב הונא, ומתרצת.

דף יח

דף יח עמוד א

- כוונת הברייתא, שאמרה ששבועה חמורה מנדר, היא שכותב ששבועה "לא ינקה".
- האומר "שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל" ואכל – איןנו חייב מלוקות אלא על השבועה הראשונה, אבל לדעת רבא: אם נשאל לחכם על השבועה הראשונה והחכם תיריה הרי שהשבועה השנייה חלה עליו.

דף יח עמוד ב

- "סתם נדרים להחמיר וכיפורשים להקל" (=נדר שיש בו שתי משמעויות, אחת להקל ואחת להחמיר, מפרשים את הלשון כמשמעותה החמורה וחיל הנדר, וא"כ פירוש הנדר שכונתו למשמעות שאינה מועילה לנדר, ואז דנים להקל).
- במשנה במסכת טהרות נאמר ש"ספק נזירות להקל", ובניגוד למשנה שלנו שבה נאמר ש"סתם נדרים להחמיר", והגמרא מציעה לתלות מחלוקת זו בחלוקת התנאים רבי אליעזר וחכמים, אך דוחה הצעה זו בעמוד הבא, ומסיקה שזו מחלוקת רבי יהודה ורבי שמואן.

דף יט עמוד א

- ولד שהוא ספק בכור (בין בכור אדם בין בכור בהמה) – המוציא מחבירו עליו הראיה (אך מכל מקום ספק בכור בהמה אסור בגזיה ועובדיה).
- לדעת רבי אליעזר: אין טומאה למשקין כל עיקר.
- "הריני נזיר אם יש בכרי זהה מאה כור" והלך ומצאו שנגנב או שאבד – רבי יהודה מתיר ורבי שמואן אוסר.

דף יט עמוד ב

- לדעת רבי יהודה (לפי רבא): בתרומה – אדם מכניס עצמו לספק, בנזיר – אין אדם מכניס עצמו לספק.
- נזיר עולם ודאי – אם הכביד שערו עליון, מיקל משער ראשו ומספר ממנו קצת בדרכ שינוי בתעד ו מביא שלוש בהמות לתגלחת נזירותו, מה שאינו כן בספק נזיר עולם.
- לדעת רבי יהודה משום רבי טרפון: "לא ניתנה נזירות אלא להפלאה" (אין הנזירות חלה אלא כשםקבלה בלי שם תנאי).
- רבי אליעזר ברבי צדוק חולק על רבי יהודה הסובר שיש פיקת תרומה וחרם להחמיר (ודעתו היא זו המופיעה בסיפה של משנתנו).

דף כ עמוד א

- אל תהי רגיל בנדרים – שיטופך למעול אכילהו בשבועות, ואל תהי רגיל אצל עם הארץ – שיטופו להאכילך טבלים, ואל תהי רגיל אצל כהן עם הארץ – שיטופו להאכילך תרומה, ואל תרבה שיחה עם האשה – שיטופך לבוא לידי ניאוף.
- כל הצופה בנשים – סופו בא לידי עבירה.
- סימן יפה באדם שהוא ביישן, כי הבושה מביאה לידי יראת חטא.
- כל אדם המתבאיש – לא ב מהרה הוא חוטא, וממי שאין לו בושת פנים – בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני.

דף כ עמוד ב

- כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו – עשוה (ושלא כדעת רבינו יוחנן בן דהבא).
- "זָלַא תִּתְוֹרֶא אַחֲרֵי לְבָבְכֶם" – מכאן אמר רבינו: אל ישתה אדם בכוס זה ויתנו עיניו בכוס אחר.
- "זָבְרוֹתִי מִכֶּם הַמְּדֻדִים וְהַפּוֹשָׁעִים בָּיו" – אמר רבינו לוי: אלו בני תשע מדות (בני אימה, בני אנוסה, בני שנואה, בני נידוי, בני תמורה, בני מריבה, בני שכרות, בני גרוות הלב, בני ערבותה, בני חצופה).
- המשנה הראשונה בפרק שלישי, המתחילה בסוף עמוד זה, מונה ארבעה סוגים נדרדים שהם מותרים.

דף CA

דף CA עמוד א

- במשנה בתחילת הפרק מובא שחכמים התיירו נדרי זרווין – ונחלקו האמוראים אם משנה זו היא כדעת רבי יהודה משום רבינו טרפון או אף כדעת חכמים.
- היה מפוצר בחבריו שיאכל אצלו, ואמר לו חברו: "קונם ביתך שניני נכנס טיפת צונן שניני טועם" – מותר להיכנס לבתו ולשנות הימנו צונן, שלא נתכוון אלא לאכילה ושתייה גמורה.

דף CA עמוד ב

- צדיקים** אומרם מעט ועושים הרבה.
- האמוראים נחלקו אם "כוטחים" (להתיר נדרים) בחרטה או לא.
- לדעת רב בר רב הונא (וכך דעת רבי ישמעאל ברבי יוסף): ניתן להתיר נדר דוקא על ידי חרטה ברורה.

דף כב

דף כב עמוד א

- מי שנודר - בית דין של מעלה מבקירין (בודקין) מעשייו.
- כל הבוטה (הנודר) - ראוי לדוקרו.
- הנודר - כאילו בנה במה, והמקיימו - כאילו מקריב עליו קרבן.
- הנודר - אף על פי שמקיימו נקרא רשע.
- כל הкусס - כל מינוי גיהנום שולטים בו, ולא עוד אלא שהתחthonיות שולטות בו.

דף כב עמוד ב

- כל הкусס - אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו / משכח תלמידו ומוסיר טיפשות / בידוע שעוננותיו מרובים מזכויותיו.
- אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמישה חומשי תורה וספר יהושע בלבד (שערכה של ארץ ישראל הוא).
- רב נחמן פסק שפותחין בחורתה ונזקקין לא-لهי ישראל (=נזקקין לכתילה להתייר אפילו שבועה בשם).

דף כג

דף כג עמוד א

- אין פותחים להтир נדר בדבר שנולד ונתחדש רק אחרי שנדר, אך "אפיקורוי" שמצערים את החכמים לא נחשבים ל"נולד" כי זה דבר מצוי.
- מעשה באדם אחד שהדייר את אשתו מלעלות לרגל, ועבירה על דעתו ועלתה לרגל, ובא לפניו רבי יוסי, אמר לו: ואילו היהת יודע שעוברת על דעתך ועולה לרגל כלום הדרטה? אמר לו: לא, והתיידר רבי יוסי.

דף כג עמוד ב

- לדעת רבי אליעזר בן יעקב: הרוצה שיأكل אצל חבירו ומסרב בו ומדירו - נדרי זרזין הוא (שאיןם חלים).
- הרוצה שלא יתקימו נדריו כל השנה - **עמוד בראש השנה** ויאמר: "כל נדר שאני עתיד לidor יהא בטל", ובלבבד שהיה זכור בשעת הנדר (ונחלהקו האמוראים בנוסח וביאור תנאי זה).
- רבא אמר שהתנה סתם בכוננה ולא ביאר את עניין התרת הנדרים בראש השנה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים.

דף CD עמוד א

- לדעת רבי אליעזר בן יעקב הרוצה שייכל אצלו חברו ומסרב לו ומידרו נדרי זרוזין הוא – והגמרה מביאה ארבע הוכחות לכך שחכמים חולקים עליו (וاثת שלוש הוכחות הראשונות הגمراה דוחה).
- בברייתא מובא חידוש גדול יותר, שלדעת רבי אליעזר בן יעקב אף באופן כזה שהמזמין אסור על עצמו ליהנות מהמזמן אם לא יתרחק עצמו, אף על פי כן זה נחשב לנדרי זרוזין.

דף CD עמוד ב

- רב הונא ורב אדא בר אהבה פסקו כדעתו של רבי אליעזר בן יעקב (ולא כחכמים).
- בתחילת הפרק שניינו שנדרי הבא מותרים, והמשנה אצלנו מפרשת דוגמאות לנדרי הבא.
- בברียתא מובא ששבועות הבא אסורים (וגרסת הר"ן: מותרות), והגמרה מבוררת בכך אופן מדובר.

תוספות

”ואל יקשה בעניין שהגהתי בדבריהם –
שאותן התוספות מלאים בטעויות לכל רגיל לקרותם.”

(ט"ז יו"ד ריז/ל)

דף כה

דף כה עמוד א

- הגמרא מבדרת האם אדם שנשבע יכול לטעון שהוא נשבע כפי מחשבתו ולא כפי שהוא מבינים את דבריו.
- **שකולה מצות יציאת נגדי כל מצות שבתורה.**
- **חומרה עבוזת כוכבים**, שכל הכהן בה אילו מודה בתורה כולה.
- המוכר קורת בית הבד לחברו - המקח חל רק אם יש בהעים וחרצים בקורה.

דף כה עמוד ב

- בתחילת הפרק שניינו שנדרי שגגות מותרים, והמשנה אצלנו מפרשת דוגמאות לנדרי שגגות.
- בברייתא מובא שגם שבועות שגגות מותירות.
- בוגר למחילוקת בית שמאי ובית הלל במסנה - לדעת הרבה: כולם מסכימים שכולם אסורים במקרה שאמר "אילו הייתי יודע שבאה ביניים הייתי אומר כולם אסוריין חוץ מאבא", ונחלקו במקרה שאמר "אילו הייתי יודע שבאה ביניים הייתי אומר פלוני וכפלוני אסוריין ואבא מותר".

דף כ' עמוד א

- בנגע למחולקת בית שמא ובית היל במשנה - לדעת רבא: כולם מסכימים שכולם מותרים במקורה שאמר "אילו היהי יודע שבא בינויכם היהי אומר פלוני וכפלוני אסוריין ואבא מותר", ונחלהקו במקורה שאמר "אילו היהי יודע שבא בינויכם היהי אומר כולם אסוריין חוץ מאבא".
- כיצד אמר רבי עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר כלו? – "קונם שאיני נהנה לכולם": הותר אחד מהם הותרו כולם, "שאיני נהנה לא זה ולא זה": הותר הראשון הותרו כולם, הותר האחרון האחרון מותר וכולם אסוריים.

דף כ' עמוד ב

- הגדרא מקשה שלוש קושיות על שיטת רבא (אחד בעמוד א, אחד בעמוד ב, ואחד בעמוד הבא), ומתרצת.
- הבצל – רע ללב, בצל קופרי – יפה ללב.

דף צ' עמוד א

- נדר מהמישה בני אדם אחד - הותר לאחד מהם הותרו כולם, חזץ מאחד מהם - הוא מותר והם אסורים.
- בתחילת הפרק שניינו שנדרי אונסין מותרים, והמשנה בעמוד זה מפרטת דוגמאות לנדרי אונסין.
- אדם שהתפייס שטר שבו רשות זכויותיו בבית דין, ואמר לדיניים שם לא הגיע תור זמן מסויים יתבטלו זכויותיו, ולבסוף נאנס ולא הגיע - נחלקו האמוראים מה הדין.

דף צ' עמוד ב

- יתכן שיש לחלק בין אונס מצוי לאונס שאינו מצוי, ובאונס מצוי לא מועילה לדעת כולם טענת אונס.
- מי שפרק מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר "אם אין אני נותן לו מכאן עד ל' יום תן לו שטרו", והגיע זמן ולא נתן - לדעת רבינו יוסף: ניתן (וכך פסק רב), ולדעת רבבי יהודה: לא ניתן.
- הגדרא פוסקת ש"asmachta kinnia" כאשר מתקיים שלושה תנאים: שלא נעשה באונס, שעשו קניין, כשנעשה בבית דין חשוב.

דף כח עמוד א

- דיןא דמלכותא דיןא, אך לדעת שמואל מותר להתחמק ממוכס שאין לו קצבה (שנותל כל מה שרוצה) ולדעת דברי רבי ינאי מותר להתחמק ממוכס העומד מאליו (ולא מטעם המלכות).
- דברים שבלב אינם דברים, אך במקום שהאנט מכיריהם לנדור החשיבו את מה שבilibו שהוא מפרש בזה את דברו.
- לפידעת רב אשוי נחלקו בית שמאי ובית הלל אם חכם רשאי להתיר שבועה.

דף כח עמוד ב

- המשנה נקטה ברישא "יש להם פדיון" (ולא "קדושים ואין קדושים", לפי ביאור המפרש) - בגלל הסיפה של המשנה (שם ההכרח הוא לנוקוט "אין להם פדיון").
- האומר "הרוי נתיעות האלו קרבן עד שיקצטו" - לדעת בר פדא: לאחר שהקצתנו פודן פעמי אחת ודין, ולדעת עולא: לאחר שהקצתנו אינו צריך לפדותן (כי הקציצה עצמה מוציאה אותן לחוליין).

המסכת שלא נלמדה

"מר רב יהודה ז"ל החמיר ואמר אין
בנו מי שיודיע להתיר מחילת נדרים
ושבועות, ואין בנו לשון מרפא. וממשני
מר רב יהודה לא נשנית נדרים
בישיבה".

(רמב"ן סוף הלכות נדרים)

דף כט

דרכי כת עמוד א

דני כהן עמוד ב

- הגירה מבקשת על דעת בר פדא הסובר שקדושת דמים לא פוקעת بلا כלום, ומתרצת.
  - האומר לאשה "התקדשי לי לאחר ל' יומ" - מקודשת, וכך על פי שנתעכלו המעוות (שכבר אינם קיימים בעולם).
  - יש מחלוקת במקורה הנ"ל במקורה שעמדה ונתקדשה למשהו אחר בתוך שלושים יום, אם מקודשת לשני או לא.
  - אמירותו לגביה כמסירתו להדיוט.

דף ל

דף ל עמוד א

- רב הושעיא שאל מה יהיה הדין במקרה שימושו נתן שתי פרוטות לאשה ואמר לה "באחת התקדשי לי היום ובאחת התקדשי לי לאחר שאגרשיך", האם מקודשת גם בכעט השניה או לא.
- רבי יוחנן מבادر שבר פדא מודה שם "פדים אחרים" הדין הוא ש"אין חוזרות וקדשות".
- הנודר מירדי הים - מותר ביושבי היבשה, והנודר מישובי היבשה - אסור מירדי הים, שירדי הים בכלל יושבי היבשה (שסוףם יצאת מהים ליבשה). (ונחلكו האמוראים על מה מוסבত הסיפה של המשנה: "לא كانوا שהוליכין מעכו ליפפו אלא במי שדרכו לפרש").

דף ל עמוד ב

- הנודר "מרואי החמה" - אסור אף בסומין, שלא נתכוון זה אלא למי שהחמה רואה אותן (ומותר בדגים ובעופרים), אך אם נדר "מן הרואין" - מותר בסומין.
- הנודר "מחורי הראש" - אסור בקרחין ובעלי שיבות, ומותר בנשים ובקטנים, שאין נקראיין שחרוי הראש אלא אנשים, אך אם נדר " מבuali שיער" - מותר בקרחין.
- נחلكו התנאים מה הדין כאשר נדר "מן הילודים" ומה הדין כאשר נדר "מן הנולדים".

דף לא

דף לא עמוד א

- המשניות בעמוד זה מפרטות מה יהיה הדין (במי נאסר ובמי לא) כאשר נדר: משובתי שבת, מאוכלי שום, מעולי ירושלים, לבני נח, לזרע אברהם, לישראל.
- **עם ישראל לא נקראים בני נח אלא בני אברהם.**
- לדעת שמואל: הלווח כלוי מן האומן לבקרו ונאנס בידו - חייב (ומבוואר בעמוד הבא שמדובר ב"זビינה חריפה" - בסחוורה שיש עליה קופצים).

דף לא עמוד ב

- האגדה מביאה בריתא כדעתו של שמואל.
- עובדי כוכבים נקראים ערלים (גם אם מלאו), ולכן הנודר מערלים אסור בהם.
- מאוסה היא הערלה, שנתגנו בה רשעים, שנאמר: "כִּי כָל הָגֹם עֲרָלִים".
- **גדולה מילה - שנכרתו עליה שלוש עשרה בריתות** / שדוחה את השבת החמורה / שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלאה שענה / שדוחה את הנגעים / שכל המצוות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמיל / שאלמלא היה לא בראש הקב"ה את עולמו / שכל זכויות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתורשל מן המילה.
- נחלקו התנאים אם משה רבינו נתרשל מן המילה.

דף לב

דף לב עמוד א

- גודלה מילה - שאין לך מי שנתעסק במצוות כ아버지ם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה.
- **גודלה מילה - ששקולה כנגד כל המצוות שבתורה.**
- גודלה מילה - שאילמלא מילה לא נתקיים שמים וארץ (ולדעת רב אליעזר: גודלה תורה - שאילמלא תורה לא נתקיים שמים וארץ).
- **אין מזל לישראל.**
- כל הנוגג עצמו בתמיות - הקב"ה מתמים עמו / שעיה עומדת לו (עולה לגודלה).
- מפני מה נגעש אברם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתיים ועשර שנים? - מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים / מפני שהפריז על מדותיו של הקב"ה / שהפריש בני אדם מליהיכנס תחת כנפי השכינה.
- בן שלוש שנים הכיר אברם את בוראו.

דף לב עמוד ב

- בתחילת העמוד מובאות שלוש מימרות של רמי בר אבא.
- גימטריה של המילה "השטן" זה 364 (וביאר הר"ן שימוש החמה הם שלוש מאות ששים וחמשה יום, ואם כן יש יום אחד שאין לשטן רשות להשתין וזה ביום כיפור).
- ביקש הקב"ה להוציא כהונה ממש (בן נח), אך כיון שהקדים ברכת אברם לברכת המקומ הוציאה מאברם.
- במשנה הראשונה בפרק רביעי, המתחילה בעמוד זה, נאמר שאין בין המודר הנאה מחברו למודר הימנו מأكل אלא דרישת הרגל וכליים שאין עושים בהם אוכל נפש. (ומשנה זו היא כדעת רב אליעזר, הסובר שאפילו ייתור אסור במודר הנאה).

דף לג

דף לג עמוד א

- שק להביא פירות וחמור להביא עלייו פירות - נחשב להנאה המביאה לידי מאכל, ולכן אסור לモודר מאכל מhabרו לקבל זאת ממנו.
- המודר הנאהhabרו - מותר לו לשקל לו את שקלו ולפרוע את חובו ולהחזיר לו את אבדתו (ובמוקם שנוטלים על כר שכר, תיפול הנאה להקדש).

דף לג עמוד ב

- "המודר הנאהhabרו שוקל לו את שקלו ופורע את חובו" - מובאת מחלוקת בגמרה האם המשנה היא כדעת חנן בלבד או אף כדעת חכמים.
- "המודר הנאהhabרו... מחזיר לו את אבדתו" - נחלקו האמוראים אם מדובר כאשר נכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה או אף כשהנכסים בעל אבידה אסורים על המחזיר.

דף לד

דף לד עמוד א

- "המודר הנאה מחייבו... מחזיר לו את אבדתו" - בlijshna השניה המובאת בעמוד זה, נחלקו האמוראים אם מדובר רק כאשר נכסי בעל האבה אסורים על המחזיר, או אף כשנכסי מחזיר אסורים על בעל האבה.
- הגמרה הקשתה מהמשנה (שבדרי הקודם) על הדעה הראשונה (bijshna השניה), ונשארה בקושיה.

דף לד עמוד ב

- הייתה לפניו ככר של הפקר ואמר "ככר זו הקדש" - נטלה לאוכלה, מעל לפci כולה; נטלה להורישה לבניו, מעל לפci טובת הנאה שבה.
- לדעת רבא: אם אמר לחברו "כרכי תיאסר עליך" ולאחר כר נתן לו אותה במתנה - אסור (אפילו שיצאה מרשות המדייר).

יוטר ממאה שנה!

"נדרים אין נשנית בשתי ישיבות היום
יוטר ממאה שנה".

(הלכות פסוקות סימן קכ"ב
בשם רב נטרונאי)

דף לה

דף לה עמוד א

- לדעת רבא: אם אמר לחברו "ככרי תיאסר עליך" – אסור למorder ליהנות מהככר כשקיבלה במתנה ישירות מהמדייר; אך אם המדייר נתנה לאדם אחר והוא נתנה למorder, מותר המorder ליהנות ממנו.
- יש מחלוקת תנאים אם יש דין מעילה בקונומות (=נדיר שנאסר בלשון קונם) או לא.
- האומר לחברו "ככרי עליך" ונתנה לו במתנה – מקבל המתנה מעל כאשר יצא חוץ זה מרשותו.

דף לה עמוד ב

- הכהנים שמקריבים את הקורבנות בבית המקדש – הגמרה מתלבטת האם הם נחשבים שליחים שלנו (של בעלי הקרבן) או שהם נחשבים שלוחוי שמיים, והנפקאה מינה היא לאדם שמorder הנהה מכחן (האם מותר לכהן להקריב עבורו).
- כל הקורבנות צדיכים דעת של הבעלים חז' מחוסרי כפירה שאפשר להביאם גם ללא דעת הבעלים.
- לדעת רבבי יהודה: אדם מחויב להביא את כל הקורבנות שחייבת אשתו.

דף לו עמוד א

- אף אם נאמר שהכהנים שמקריבים את הקורבנות בבית המקדש נוחשים שליחים שלנו (של בעלי הקרבן) ולא שלוחי שמיים, מכל מוקום יפסל הקרבן במחשבת פיגול שלהם (למרות שלא שלחנו אותם לכך) – כי כך גזירתה הכתובה בנוגע לדין פיגול.
- לדעת רבי אלעזר: הפריש חטאת חלב או קורבן פסח על חברו – לא עשה כלום.
- אכל חלב והפריש קורבן ונשתטה וחוור ונשתפה – פסול (והטעם: הוואיל ונדחה ידחה).

דף לו עמוד ב

- המפריש תרומות ומעשרות MCPIROOT שלו על פירות של חברו – הgambarא מתלבט אם צריך להפריש מדעתו של חברו או לא.
- המפריש תרומה MCPIROOT שלו על פירות שאינם שלו – טובות ההנאה [להחיליט למי לחת ולהרוויח טובות הנאה הכרוכה בכך] שלו (כך דעת רבי יוחנן, ובניגוד לדעתו של רבי זירא).

דף לז

דף לז עמוד א

- "זראה למדתי אתכם חקקים ומשפטים כאשר צוינו ה'" – מה אני (משה) לימדתי אתכם בחנים, אף אתם גם כן תלמדו אחרים בחנים.
- מוטר ליטול שכר על לימוד מקרא (בניגוד ללימוד מדרש) – כי נטילת השכר היא על כר שומרים על הילדיים הקטנים או על כר שללמידים אותם פיסוק טעמי המקרא.
- **שכר שבת בהבלעה מותר** (כאשר נוטל שכר עבור כל ימי השבוע ביחד, נמצא ששכר השבת מובלע בתור כל השבוע, ומותר).

דף לז עמוד ב

- **שינוי וסת** (המשנה את דרכו ומנגנו באכילה) – תחילת חולין מעיים.
- ישנה דעתה שפיסוק המקרא על ידי הטעמים הוא מהתורה.
- מיללים בתחום הנקראות ואין כתובות או להיפך – כר הלכה למשה מסיני.

דף זה

דף זה עומד א

- לא העשיר משה אלא מכסולתן שלلوحות, שנאמר: "פָּסֶל לְזַהֲנִי לְחַתְּאַבְנִים כְּרָאשָׁנִים" – פסלתן שלך.
- האפשרות להבין דבר מתוך דבר ("פלפולא בעלמא") ניתנתה למשה ולזרענו, והוא נוגה בה טובת עין וננתנה לישראל.
- **אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גיבור ועשרה וחכם וענין.**
- חמישים שעריו בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר אחד.
- כל הנביאים עשירים היו – ודבר זה נלמד מכך שמצינו שמספרם במשה, שמואל, עמוס ויוונה, שהיו עשירים.
- בתחילת היה משה למד תורה וمشכחה עד שניתנה לו במתנה.

דף זה עומד ב

- המודד הנאה מחברו – אסור למדיר להשיא למודדר את בתו (כי מהנהו בנישואין אלו, שהרי נחשב שמוסר לו שפה לשימושו), אבל משיאו בתו בוגרת וمعدעתה.
- המדир בנו לתלמוד תורה – מותר למלא לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר (שהנהה מרובה נדר הימנו ולא הנאה מועטת).
- המודדר הנאה מחברו – יכול המדир ליזון את עבדיו ושפחותיו הכנעניים, אך לא יזון את במתנו של המודדר.

דף לט

דף לט עמוד א

- לדעת שמואל: המשנה (שבסוף העמוד הקודם) עוסקת במקרה שנכסי המבקר אסורים על החולה, והגמרא מבארת בשני אופנים את טעם האיסור על המבקר לשבת אצל החולה.
- לדעת עולא: המשנה (שבסוף העמוד הקודם) עוסקת במקרה שנכסי חוליה אסורים על המבקר.
- כאשר נכסי חוליה אסורים על המבקר: מותר להיכנס לביתו של החולה כדי לבקרו (כי לא התכוון להדיירו מכך). אך אם חלה בנו – שואלו בשוק אך לא בביתו, כי אסורה עליו דרישת הר gal בביתו.

דף לט עמוד ב

- ריש לקיש מביא רמז למצות ביקור חולים מן התורה.
- שבעה דברים נבראו קודם שנבראה העולם: תורה, תשובה, גן עדן, גיהנום, כסא הכהood, בית המקדש, שמו של משיח.
- ביבריאתא נאמר: "ביקור חולים אין לה שיעור" – ונחלקו אביי ורבא מה הכוונה: אפילו גדול חייב לבקר קטן / אפילו מה פעמים ביום.
- כל המבקר חולה – נוטל אחד משישים בצערו.**

דף מ

דף מ עמוד א

- כל מי שאינו מבקר חולמים – כאילו שופר דמיים.
- **כל המבקר את החולה – גורם לו שיחיה.**
- כל המבקר את החולה – ניצול מדינה של גיהנום.
- אם יאמרו לך ילדים בנה וזקניהם סטור – שמע לזקנים ואל תשמע לילדים, שבנין ילדים סטירה וסתירת זקנים בניין.
- רב מביא את המקור לכך שהקב"ה זו את החולה.
- רב מביא את המקור לכך **שהשכינה שרויה לעללה ממייטתו של חולה.**

דף מ עמוד ב

- אביו של שמואל בנה מקוואות לבנותיו ביום נישן, כדי לטבול בהם, כי לא ניתן לטבול בנهر כי יש לחושש שהוא מתרבים מי הגשים על מי הנהר (ואין מי גשמי מטהרין בזוחלים אלא כשהם עומדים).
- אביו של שמואל היה עושה לבנותיו מחרצלאות ביום תשרי, כדי להניחם מתחת הנהר תחת רגלייה בשעת הטבילה, כדי שלא ידבק ברגליהן הטיט שבנהר ויחצוץ בטבילתן.

דף מא

דף מא עמוד א

- **אין עני אלא בדעה.**
- מי שيش בו דעתו כמי שיש בו הכל.
- אין החולה עומד מחוליו עד שמוחלים לו על כל עוננותיו.
- **רב יוסף נחלש ושכח את לימודו, ותלמידו אבי הזכר לו בהזדמנויות שונות דברים שלימד אותם לפני כן.**
- גдол נס שנעשה לחולה יותר מן הנס שנעשה לחנניה מישאל ועוזריה.
- כיוון שהגיאו קיצו של אדם הכל מושלים בו.
- לדעת רב אליעזר: אין מבקרים לא חולין מעיים ולא חולין העין ולא מחושי הראש.

דף מא עמוד ב

- המדייר את חברו **לייהנות ממנו** – מותר לו לרפא את גופו אך לא את במתומו.
- במשנה וביבריתה בעמוד זה מובאים חילוקי דיןנים נוספים בנוגע למודר הנאה מחברו (בנוגע ל: מרחץ משותף, שינוי משותפת, הסבה על המיטה, אכילה משותפת).
- אם נשכו המדייר והמודר אצל בעל הבית לחפירת קרקע – אסור למודר לחפור קרוב למדייר, ונחלקו רב מאיר וחכמים אם מותר למודר לחפור בריחוק מקום מהmdiיר.

דף מב

דף מב עמוד א

- המשנה עוסקת במדיר את חברו שלא יהנה/יאכל ממנו, אם מותר לו ליהנות משדחו ומפירותיו בשבייעית.
- הגמara מעלה אפשרות שרב ושמואל נחלקו על רבי יוחנן וריש לקיש אם אדם אסור דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו, אך דוחה אפשרות זו.
- האומר לבנו "קונם שאתה נהנה לי" – אם מת, יירשנו; האומר לבנו "קונם שאתה נהנה לי בחמי ובמוותי" – אם מת, לא יירשנו.

דף מב עמוד ב

- למסקנת הגמara: הכל מודים שאדם יכול לאסור דבר שברשותו לכשיצא מרשותו, וזה כאשר אומר 'נכסים אלו', אך לא אם אומר 'נכס'.
- לדעת רבי שמעון בן אליהים [החולק על עולא] אסור לモדר הנהה לחברו להיכנס בשבייעית לשדה של חברו לצורך לקיטת הפירות (גזירה שמא ישתהה שם לעמוד שלא לצורך לאחר שישים ללקוט את הפירות ונמצא שננהה מקרך המدير באיסור).

דף מג עמוד א

- המשנה בעמוד זה ממשיכה לעסוק בדיני המודר הנאה מחברו לא ישאלנו ולא ישאל ממנו" - לדעת רבי יוסי ברבי חנינא: מדובר שנייהם נדרו הנאה זה מזה, ולדעת אביי: רק אחד מהם נדר (כפשת לשון המשנה) והטעם שאסור לשאול זה גזירה משום להשайл.
- המשנה בעמוד זה ממשיכה לעסוק בדיני המודר הנאה מחברו.
- היו מהלים בדרכן ואין לאחד מהם מה לאכול אך הוא אסור בהנאה מחברו - לדעת ת"ק: יניח חברו ואוכל על הסלע ויאמרו "הרין מופקרים לכל מי שיחיפוץ" ולהלה נוטל ואוכל, לדעת רבי יוסי: פתדור זה אסור, והגמרה מבורת את טעמו של רבי יוסי עד סוף העמוד הבא.

דף מג עמוד ב

- שכיב מרע שכתב את כל נכסיו לשני אנשים, מהצתן לראשון וכולן לשני, והבריא - ראשון בלבד קנה.
- המפקיר את שדהו - עד שלושה ימים לאחר הפקרתו יכול לחזור בו.

דף מד

דף מד עמוד א

- אמר "תaea שדה זו מופקרת ליום אחד / לשבת אחת / לחודש אחד / לשנה אחת / לשבוע אחת": עד שלא זכה בה, בין הוא בין אחד - יכול לחזור בו, משזכה בה, בין הוא בין אחר - אין יכול לחזור בו.
- בבריתא (המתחילה בסוף העמוד הקודם) יש לכואורה סתירה בין הרישא לסיפה, והגמרה מביאה שני תירוצים ליישב את הסתירה (עליה ורישייה להיש).

דף מד עמוד ב

- אסור לעשר מן הפטור על החיב או מן החיב על הפטור.
- הגمرا מקשה מבריתא על תירוץו של ריש לקיש, ומתרצת.
- המפкар את כרמו ולשחר עמד ובצרו - חיב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר (בדין הפקר).

רבו ההשماتות

"ביחוד במסכת זו רבו ההשماتות. קדמונינו הביאו מאמריהם שונים במסכת נדרים שאין לפנינו, והיתה המסכת הולכת וחסירה מניין עד תקופת הדפוז".
(הרבי ראובן מרגליות, מחקרים בדרכי התלמוד וחידותיו)

דף מה

דף מה עמוד א

- לדעת רבי יוחנן משום רב שמעון בן יהוץדק: כל המפקיר בפני שלושה - ההפקר חל, בפני שניים - ההפקר לא חל.
- לדעת רבי יהושע בן לוי: מدين תורה אפילו הפקיר בפני אחד - ההפקר חל ("ומה טעם אמרו בשלשה? כדי שהיא אחד זוכה ושניים מעידין").

דף מה עמוד ב

- פרק חמישי, המתחיל בתחילת העמוד, ממשיך לדון בדיוני מודרך הנאה מחבריו.
- השותפים שנדרו הנאה זה מזה - לדעת ת"ק: אסורים להיכנס לחצר של שניהם, לדעת רבי אליעזר בן יעקב: מותרים.

דף מו עמוד א

- המשנה מבארת מה יהיה הדין במקרים הבאים: שותפים שנדרו הנאה זה מזה / כאשר היה רק אחד מהשותפים מודר הנאה מחברו / כאשר אדם מן השוק היה מודר הנאה מאחד מהשותפים / חכמים השיעיכים למדיר אלא שהם מושקרים לאדם אחר האם מותר המודר להנות מהם.
- למסקנת הגמרא: מחולקת חכמים ורבו אליעזר בן יעקב שבמשנה היא לא כאשר "הדירו זה את זה" אלא רק ב"נדרו" (=שכל אחד אסור על עצמו הנאת חברו).

דף מו עמוד ב

- לדעת רב יוסף בשם זעירי (למסקנה): מחולקת חכמים ורבו אליעזר בן יעקב (שבמשנה בעמוד הקודם) היא בחצר שאין בה כדי חלוקה, אבל בחצר שיש בה כדי חלוקה לדעת כולם אסור.
- רב הונא ורבו אליעזר פסקו כרבי אליעזר בן יעקב (שותפים המודרים הנאה זה מזה מותרים להיכנס לחצר המשותפת לשנייהם).
- האמוראים נחלקו מהו השיעור של "תפישת יד" המוזכרת במשנה שבעמוד הקודם.

דף מז

דף מז עמוד א

- האומר לחברו "קונם לבית זה שאתה נכנס" ולאחר מכן מת או שמכרו לאחר - אסור, מכיוון שאדם אסור דבר שברשותו אף לכשיצא מרשותו.
- האומר "קונם פירות האלו עלי / קונם הן על פי / קונם הן לפפי" – אסור אף בחילופיהן ובגידוליהן.

דף מז עמוד ב

- הgambarא ניסתה פעמיים לפחות לקולא את שאלת רמי בר חמא (מהעמוד הקודם) "אמר קונם פירות האלו על פלוני מהו בחילופיהן", אך דחתה ניסיונות אלו.
- המקדש אשר בפירות עורלה – אינה מקודשת, מכון וקידש בדמייהן – הרי זו מקודשת.

דף מה

דף מה עמוד א

- המשנה הראשונה בעמוד מבארת מה דין של דברים השיכים לרבים, האם המודר מהיחיד מותר להשתמש בהם או לא.
- אנשי גליל קנטורני היו והיו נודרים הנאה זה מזוה (ונגרם מכך מכשול שהיו עוברים על איסור נדר ע"י שהיה משתמשים בדברים של העיר) – עמדו אבותיהם וכתבו חלקיהם לנשיה.
- מ"מעשה בית חורון" לומדים שם המדייר אינם מתכוון באמת להנחות לאדם אחר אסור המודר ליහנות מכך.
- אמרו חכמים: כל מתנה שאינה מתנה גמורה עד כדי כך שאם הקדישה המקובל תהא מקודשת – אינה מתנה.

דף מה עמוד ב

- מעשה באחד שהוא לו בן שהיא גונב אונייצי פשtan, ואסר האב בנדר על בנו שלא יהנה מנכסיו, אך אמר שבן זה יקנה חלק בנכסיו עם שאר בניו כדי שם يولד לו בן תלמיד חכם יוכל הננד לזכות בחילק מהירושה – ונחלהקו האמוראים אם הקנאה כזו, שאינה אלא על מנת שהמקובל יקנה לאדם אחר, חלה או לא (והגמרה ניסתה להוכיח מהמשנה שבעמود הקודם שלא).
- לדעת רבבי אילעוז: אפילו דבר שבני אדם וגילום לוותר זה זהה ואין מקפידים עליו, אסור למודר הנאה לייהנות בדבר זה מן המדייר.

דף מט

דף מט עמוד א

- **פרק שישי**, המתחילה בעמוד זה, מלמד שמי שנדר לאסור עליו מאכל מסוים, הרי הוא מותר בכל המאכלים האחרים שאינם כלולים בשם אותו המאכל לפי לשון בני אדם.
- במקומו של התנא של משנתנו – לצלי קוראים צלי ולמבושל קוראים מבושל, וכך הנודר מן המבושל מותר בצלוי, אך במקומו של רבי יASHIA – אפילו לצלי היו קוראים מבושל, וכך הנודר מן המבושל אסור בצלוי.
- התנא של המשנה קורא "תבשיל" לכל דבר הנאכל עם פת, וכך הנודר מן התבשיל מותר לו לאכול התבשיל עבה, כי איןו נאכל עם פת ואיןו נקרא "תבשיל".
- תוכו של דלעת יפה לאוכל עם התרדין, ותוכו של זרעוני פשוט לאוכל בכוורת.

דף מט עמוד ב

- הגדירה מביאה פרטיים שונים בנוגע לאכילת דיסעה.
- לא תירוק רוק בפני רבר, אבל אם אכלת דלעת ודיסעה ונזדמן לך הרוק בפיר פלוט בפני רבר וזירוק אותו לחוץ שיש בו סכנה נפשות שכן קשה לוגוף של אדם כפילה של אבר.
- הגדירה מביאה שלושה סייפורים בנוגע האורת פניו של רבי יהודה.
- **גדולה מלאכה שמכבדת את בעלייה** – וכך רבי יהודה היה נוטל על כתפיו קנקן (ורבי שמעון סל) ומוליכו עמו לבית המדרש כדי לשבת עלייו.
- הגדירה מביאה שני סייפורים המתארים את גודל עניותו של רבי יהודה.

דף ג עמוד א

- מובא הסיפור המפורסם על נישואי רבי עקיבא ובתו של כלבא שבוגר, ועל כך שהוא עניים מאוד, ועל כך שרבי עקיבא הلق ללימוד זמן רב מחוץ לביתו (שתיים עשרה שנים ומיד לאחר מכן שתיים עשרה שנים נוספת).
- רבי עקיבא אמר לחכמים שדחו את אשתו שבאה לקבל את פניו: "הניחו לה, שלוי ושלכם שלה הוא".
- הגדירה מתארת שישה דברים שהם נהייה רבי עקיבא עשיר.

דף ג עמוד ב

- בת קייסר אמרה לרבי יהושע בן חנניה: "תורה מפוארה בכלים מכוער", והוא השיב לה שהתורה מתקימת דוקא למי שדרעתו שפהלה, כמו יין שנשמר טוב בכלים חרס ולא בכלים כסף זהב.
- הגדירה מבארת מה זה "ביצה טורמיטא" ומה זה "כלופסין".
- אמר רבי: אבותינו אמרו "נסינו טוביה" (=שרואה כבר אלא שעכשו שכחוה), אנו אפילו בעינינו לא ראיינו (לא ראיינו מעולם טוביה).

דף נא עמוד א

- בר קפרא ביאר את הנוטרייקון של המילים: תועבה, חבל, זימה.
- בן אלעשה היה חתנו של רבוי והוא עשיר גדול, ולא יכול לסבול את הזלזול שנגה בר קפרא ברבי בחתונת בנו של רבוי, ויצא עם אשתו מהחתונה.
- בן אלעשה נתן ממון גדול לספר כדי שייספר אותו כתגלחת של כהן גדול.
- במשנה ובבריתא מבואר מה הדין כאשר נדר: ממעשה קדרה / מן היורד לקדרה / מן היורד לאלפס / מן הנעשה בקדרה / מן הנעשה באלפס / מן היורד לתנור / מכל מעשה תנור.

דף נא עמוד ב

- במשניות מבואר מה הדין כאשר נדר: מן הכבוש / מן השлок / מן הצלי / מן המלית.
- במשניות מבואר מה הדין כאשר נדר ואמר: כבוש / שлок / צלי / מליח שאני טעם.
- האגדה מסתפקת מה הדין כאשר אמר: קונם דכבייש / דשליך / דעתלי / דעתליה עלי.
- בנדרים הולכים אחר לשון בני אדם, ודרך בני אדם להשתמש בלשון "דג" לדגים גדולים, ובלשון "דגה" לדגים קטנים (בניגוד ללשון התורה).

דף נב עמוד א

- הנודר מן הבשר - מותר ברוטב ובקיפה, ורבבי יהודה אסור.
- הנודר מדבר מסויים ונתערב באחר - אם יש בו בננות טעם אסור.
- הנודר מן היין - מותר בתבשיל שיש בו טעם יין, אמר "קונם יין זה שאינו טעם" ונפל לתבשיל - אם יש בו בננות טעם הרי זה אסור.

דף נב עמוד ב

- לדעת חכמים: הנודר מן ה'חלב' מותר ב'קום' (מים היוצאים מן החלב) כי במקומם לא קראו ל'קום' 'חלב', אך רבבי יוסי חולק, כי במקומו קראו ל'קום' 'קומה דחלבא'.
- הנודר מן הענבים - מותר ביין, מן הדבטים - מותר בשמן.
- אמר "קונם זיתים וענבים אלו עלי" - אסור בהם ובמשקה היוצאה מהם (למסקנת הגמרא).
- אמר "קונם זיתים וענבים שאין טעם" - הגמרא מתלבשת אם אסור במשקה היוצאה מהם.

נחתפה השעה

"חובה על כל מחבר ספר לעשות מהדורא על החיבור... והרי גם רבashi עשה מהדורא על הש"ס, וכCMDoma לוי שמסכתות נדרים, נזיר, עריכין, כריתות, תמורה, מעילה, תמיד, נחתפה השעה ולא עשו עלייהן מהדורא, ולכך באממת סגנון מסכתות הללו אין סגנון שאור הש"ס".

(תפארת ישראל אבות ב/ד)

דף נג עמוד א

- לדעת רבי שמעון בן אלעזר: כל שדרכו לאכול ודרך היוצאה ממנו לאכול – נדר בו אסור אף ביוצאה ממנו, נדר מיצא ממנו אסור אף בגין.
- למסקנת הגמרא: כל שאין דרכו לאכול ודרך היוצאה ממנו לאכול – לדעת ת"ק: אסור בו ומותר ביוצאה ממנו, לדעת רבי יהודה בגין בתירא: אסור גם ביוצאה ממנו, ולדעת חכמים: אסור רק ביוצאה ממנו.
- המשנה מפרטת (וביתר הרחבה הברייתא) מה דין הנודר: מן היין / מן השמן / מן הדבש / מן החומץ / מן הכרישין / מן הירק.

דף נג עמוד ב

- יש מחולקת תנאים אם מותר להביא לארץ ירך מהו"ל (מחחש שמא יש בהן מעפר חו"ל וטמא משום ספק מת), ולכן הנודר בשנות השמיטה שלא ליהנות מן הירק ישנה מחולקת אם מותר בירקות גינה.
- המשנה מפרטת מה דין הנודר: מן הכרוב / מן האיספרגוס / מן הגריסין / מן המקפה / מן השום / מן העדשים / מן האשישראלים.
- בברייתא מפורט מה דין האומר: חטה שאני טעם / חטאים שאני טעם / חטה חטין שאני טעם.

דף נד

דף נד עמוד א

- במשנה הראשונה בפרק **שביעי**, המתחילה בעמוד זה, נאמר:
"הנודר מן הירק מותר לדלועין ורבי עקיבא אוסר" - שורש המחלוקת שלהם הוא מה הדין כאשר השליה צריך לחזור ולהימלך במשלח אם להביאו, האם זה נחשב בכלל המין שאמר לו המשלח.
- רבי עקיבא מודה שבמקרה הנ"ל אין לו קהה.
- בדיני מעילה: השליה שעשה שליחותו - בעל הבית מעלה, לא עשה שליחותו - שליח מעלה.

דף נד עמוד ב

- הנודר מן הבשר - יש מחלוקת תנאים אם מותר בראש וברגליים ובקנה ובכבד ובלב ובעופות.
- הגמרה מבורתת מי הוא התנאי שהחולק על רבי עקיבא במשנה, ומסיקת שזה רבנן שמעון בן גמליאל.
- הקייז דם - לא יאכל: חלב, גבינה, ביצים, שחליים, עופות,בשר מליח.
- אכילת דגים מרפאת את העיניים בסוף החולי של העיניים, אך בתחילת החולי של העיניים היא מזיקה לעיניים.

דף נה

דף נה עמוד א

- רבי מאיר וחכמים נחלקו במה אסור מי שנדר מן הדגן, אך לדעת כולם מי שנדר מן התבואה אינו אסור אלא בחמשת מיני דגן.
- "זמנך דבר מתחנה..." – כיון שעושה אדם את עצמו כדבר שהוא מופקן לכל תורה ניתנה לו במתנה, וכיון שנייתה לו במתנה נחלו אל, וכיון שנחלו אל עליה לגדולה, ואם הגביה עצמו הקב"ה משפילו, ולא עוד אלא ששוקען אותו בקרקע, ואם חוזר בו הקב"ה מגיביו.

דף נה עמוד ב

- בבריתא מבואר דין הנודר: מכירות השנה / מגידולי שנה / מכירות הארץ / גידולי קרקע עלי.
- כמהין ופטורות – גדים מליחות הארץ, וכן לעניין נדרים נחשבים בכלל גידולי קרקע, אך יונקים מהאויר ולא מהארץ, וכן אין מברכים עליהם בורא פרי האדמה.
- במשנה וביבריתא מבואר דין הנודר: מן הכסות / קונים צמר עולה עלי / הפשtanן עולה עלי.

דף נ עמוד א

- הנודר מן הבית - לדעת רבינו מאיר: מותר בעלייה, וחכמים חולקים.
- בבריתא מובא שנגע צדעת שנראה בעלייה בבית טמא, ונחלקו האמוראים אם זה רק דעת רבינו מאיר או אף דעת חכמים.
- הנודר מן המיטה - לדעת רבינו מאיר: מותר בדרوش, וחכמים חולקים.
- עלול מבאר ש'דרgesch' זה מיטה שעורכים אותה למזול ואין שום אדם ישן עליה ('ערסא דגדא'), והגמרה מקשה על דבריו.

דף נ עמוד ב

- רב תחליפא בר מערבא מבאר ש'דרgesch' וזה מיטה שהמצע שלה עשוי מעור ('ערסא דצלא').
- הנודר מן העיר מותר לו להיכנס לתחומה של עיר ואסור לו להיכנס לעיובורה של עיר (והגמרה לומדת זאת מפסוקים), אבל הנודר מן הבית אסור לו להיכנס מן האגף ולפניהם.

דף נז עמוד א

- המשנה (המתחילה בתחילת העמוד ומסתיימת בתחילת העמוד הבא) ממשיכת בביאור משמעות של כמה מלשונות הנדרים.
- האמור: קונים פירות האלו עלי / קונים הן על פי / קונים הן לפי - אסור בחילופיהן ובגידוליהן, אך אם אמר: שאני אוכל ושאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן (אם מדובר בדבר שזרעו כליה).

דף נז עמוד ב

- בצל שעקרו בשבייעת ונטעו בשמיינית ורבו גידוליו על עיקרו - הגדירה מתלבטת אם אותן גידולי היתר מבטלים את האיסור או לא.
- בונגע להתלבטות זו – רבי יצחק נפחא פשט להיתר (בהת恭ר על מקור אחד), רבי ירמיה/רבי זריקה פשט לאיסור (בהת恭ר על שני מקורות), רביامي בתחילת לא ידע אך לבסוף ניסה למצוא מקור נוספת להיתר.

דף נח

דף נח עמוד א

- הגמרא (רבבי אמי) מנסה בעמוד זה להביא שתי הוכחות לפשטוט את התלבטותה הגמורה מהעמוד הקודם (בצל שעקרו בשבייעית ונטוו בשמינית ורבו גידוליון על עיקרו, אותן גידולי היתר מבטלים את האיסור או לא?) - ודוחה את שתי הוכחות.
- כל דבר שיש לו מתירין (כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש) לא נתנו בו חכמים שיעור לביטולו בתערובת ותערובת שלו אףilon בעלך לא מתבטלת, וכל דבר שאין לו מתירין (כגון תרומה ותרומות מעשר וחללה וערלה וכליי הכרם) נתנו בו חכמים שיעור לביטולו בתערובת (במאה או מאותים).

דף נח עמוד ב

- הגמרא (רבבי אמי) מביאה הוכחה שלישית (שנשארה למסקנה) שאין הגידולים נמשכים אחר העיקר אלא אדרבה מבטלים אותו.
- ליטרא מעשר טבל שזרעה בקרקע והשביחה והרי היא כעשרה ליטרין - חיבת המעשר ובשביעית, ומעשר עליה מקום אחר לפוי חשבון.

דף נט

דף נט עמוד א

- סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה חולין – כל התערובת תירקב.
- כל הנודר כאילו בנה במה ומהקימו כאילו מקטיר עליה** – ולכן מצוה להישאל על הקונומות (ולכן נחשבים הם בדבר שיש לו מתירין).
- רב חסדא לא קיבל את דברי רבה בשם רב יוחנן שאמר שליטרא בצלים שתיקנה זורעה והתווספו בה בצלים הרבה מתעשרה לפי כולה (גם הגדולים וגם העיוק).

דף נט עמוד ב

- לדעת רשב"ג: אין העיקר בטל לגידולים, אך לא קשה מכך על רב יוחנן כי לדעת רשב"ג אין העיקר בטל אלא רק באופן שלא טrhoה לעשות מעשה בעיקר כדי לבטלו.
- לייטהרא מעשר של טובל שזרעה, מכיוון שהוא של איסור אינה בטלה בגידוליה הפטוריים משום שביעית.

דף ס עמוד א

- לדעת רבי ינאי: גידולי גידולין של בצל של תרומה, ורבו אותן גידולין על עיקרו – מותר.
- **פרק שמיני**, המתחילה בעמוד זה, עוסק ברובו בנדרים שיש בהם ביטויים של הגבלת זמן.
- האומר: "קונם יין שאני טעם היום" – איןנו אסור אלא עד שתתחשך, ולדעת רבי ירמיה: לכשתחשך צריך שאללה לחכם (מגזרת חכמים).
- האומר "קונם יין שאני טעם יום אחד" – אסור מיום ליום (עשרים ואربع שעות מרגע הנדר).

דף ס עמוד ב

- היום הראשון של ראש חודש (כאשר יש שני ימים של ראש חודש) שהוא היום השלישי של החודש הקודם – מכונה בלשון בני אדם "ראש חדש" ומשוויך לחודש הבא.
- האומר: "קונם יין שאני טעם يوم" – הגמרה מתלבטת האם נחשב כמי שאומר "היום" או כמי שאומר "יום אחד".

דף סא עמוד א

- האומר: "קונם יין שאני טועם יובל" – הגדירה מתלבטת האם נאסר גם בשנת החמשים או לא.
רבי יהודה וחכמים נחלקו האם שנת היובל עולה למןין שניםות השמיטה או לא.

דף סא עמוד ב

- למסקנה הסוגיה: כל שזמננו קבוע ואמר "עד לפנִי (אותו דבר)" – לדעת רבי מאיר: אסור עד שיצא, ולדעת רבי יוסי: אסור רק עד שיגיע (ההיפך מגרסת המשנה שלנו).
- הנודר עד הקציר/הבציר/המסיק – איןו אסור אלא עד שיגיע (כי כל דבר שאין זמנו קבוע, בין אמר "עד שיהא" בין אמר "עד שיגיע", איןו אסור אלא עד שיגיע).
- הנודר מפיירות הקץ – אין אסור אלא בתנאים, ולדעת רש"ג: ענבים בכלל תנאים.

דף סב

דף סב עמוד א

- כאשר הוקפלו רוב המקצועות (הסכינים שחוטכים בהם תאנים) - התאנים שנשארו מותדרות משום גזל ופטורות מן המשורות.
- כל המשתמש בכתורה של תורה נערך מן העולם.
- רבינו טרכפון עשיר גדול היה.
- לא יאמר אדם: אקרוא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רבוי, אשנו שאהיה זקן ואשב בישיבה - אלא למד אהבה וסוף הכבוד לבא.
- עשה דברים לשם פעלים (לשם שמים), ודבר בהםם לשם, אל תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא תעשם קורדים להיות עודר בו.
- מותר לאדם להודיע שהוא תלמיד חכם במקום שאין מכיריהם אותו (כדי שלא יזלו בכבוד תורה ויונשו - ראה"ש).
- מה כהן נוטל בראש, אף תלמיד חכם נוטל בראש.

דף סב עמוד ב

- "זקדשתו" לכלי דבר שבקדושה - לפתח ראשון ולברך ראשון וליטולמנה יפה ראשון.
- מותר לתלמיד חכם לומר שאינו נותן מיסים.
- הכל לפי מקום נדרו, ולכן לדוגמה: הנודר עד הקיצ' כשהוא נמצא בגליל ואח"כ ירד לעמקים, אף' שהגיע הקיצ' בעמקים אסור עד שיגיע הקיצ' בגליל.

דף סג עמוד א

- יש שלוש דעות בתנאים מתי זמנה של רביעעה ראשונה שנייה ושלישית.
- בזמן של רביעעה ראשונה מתחילה להתפלל על הגשמי, בזמן של רביעעה שלישית גוזרים תענית אם לא ירדו עדין גשמיים, והנודר "עד הגשמיים" אסור עד זמן רביעעה שנייה (לפי הביאור המchioch לרשותי).
- לדעת רבוי יוסי: אין היחידים מתענים על הגשמיים עד שיגיע ראש חדש כסליו ולא ירדו גשמיים.
- לדעת רבבי מאיר: בשנה מעוברת - אדר הראשון כותב אדר הראשון, אדר שני כותב אדר השלישי, ורבבי יהודה סובב להיפר.

דף סג עמוד ב

- מי שנדר דבר מה עד ראש חדש אדר והיתה השנה מעוברת - אם לא ידע בשעת נדרו שהשנה מעוברת נאסר עד ראש חדש אדר הראשון, ואם ידע בשעת נדרו שהשנה מעוברת נאסר עד ראש חדש אדר השני.
- האומר "קונם יין שאינו טעם עד שייה פסח" - לא נכון זה אלא עד ליל פסח, עד שעה שדרך בני אדם לשותות יין.
- האומר "קונם בשר שאינו טעם עד שייה הצום" - איןנו אסור אלא עד ליל' צום, שלא נכון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר.
- המשנה ממשיכה לעסוק בבבירור כוונתו של הנודר בנדרים שונים.

דף סד

דף סד עמוד א

- **פרק תשיעי**, המתחילה בעמוד זה, עוסק בדיני התרת נדרים, ומפרט במה פותחים פתח להתרת הנדר.
- רבוי אליעזר וחכמים נחלקו אם פותחים לאדם בכבוד אביו ואמו.
- רבוי אליעזר וחכמים נחלקו אם פותחים בנולד.
- אמר רבבי צדוק: עד שפותחין לו בכבוד אביו ואמו יפתחו לו בכבוד המקומם, אם כן אין נדרים" – אבוי ורבה נחלקו בバイור דבריו ("אין נדרים").

דף סד עמוד ב

- המקור לדעת רבוי אליעזר שפותחים בנולד הוא מהפסוק "כִּי מִתְהַלֵּךְ כָּל הָאָנָשִׁים" ומיתה היא נולד (אך לדעת חכמים: הכוונה היא שירדו מנכסיהם, וזה לא נחשב לנולד).
- כל מקום שנאמר "נצחם" ו"נצחבים" אין אלא דתן ואבירם.
- ארבעה חשובים כמו: עני, מצורע, סומה, מי שאין לו בניים.

דף סה

דף סה עמוד א

- המודר הנאה מחייבו (תוס': בפנוי) – אין מתירין לו אלא בפנוי.
- צדקיהו ראה את נבוכדנצר אוכל ארנבת חיה, ונבוכדנצר השביע אותו שלא יספר על קר לאחרים, ולבסוף צדקיהו נשאל על שבועתו זו, ונבוכדנצר כעס על קר (כי נשאל על שבועתו שלא בפנוי).
- לדעת רבבי מאיר: יש דברים שהן כנולד ואין כנולד (ולכן ניתנים לפתחם את הנדר), וחכמים חולקים. (ונחלקו רב הונא ורב ביי יהונתן בבדיקה הדוגמאות שבמשנה).

דף סה עמוד ב

- ועוד אמר רבבי מאיר: פותחין לו מן הכתוב שבתורה ואומרים לו אילו היה יודע שאתה עובד על לא תקום ועל לא תטוד / לא תשנא את אחיך בלבך / ואהבת לרעך כמוך / וחיה אחיך עמר שהוא עני ואין אתה יכול לפרנסו – אמר אילו היה יודע שהוא כן לא היה נודר, הרי זה מותר.
- פותחים לאדם שנדר לארש את אשתו, בכתב כתוב אשתו (ואם יאמר שלא ידע שיצטרך לשלם – מתירים לו את נדרו).
- לא ניתן לדיקק מהמשנה שמטלטלים משתעבים לכתובה, וכן לא ניתן לדיקק מהמשנה ש"אין מסדרין לבעל חוב".

דף סו עמוד א

- פותחים פתח לנודר בימים טובים ושבתות.
- לדעת רבי עקיבא: נדר שהותר מכללו (מקצתו) והותר כולו.
- פותחים מפתח לנודר בכבוד עצמו ובכבוד בניו.
- בכה רבי ישמעאל ואמר: **בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן**, וכשמת רבי ישמעאל היו בנות ישראל נשאות קינה ואומרות: בנות ישראל על רבי ישמעאל בכינה.
- אם אמר "קונם שאיני נשא את פלונית כעורה", ונעשהית נאה לאחר זמן - לדעת ת"ק: הנודר אסור בה, לדעת רבי ישמעאל: הנודר מותר בה.

דף סו עמוד ב

- מסופר על רבי יהודה שזולזל בכבוד תורה כדי להשכין שלום בין איש לאשתו, ועל רבי שמעון שסביר שאין לזלזל בכבוד התורה לשם כר.
- מסופר על אשה שנקרהה "לכלוכית".
- **פרק עשרי**, המתחיל בעמוד זה, עוסק בדיני הפרת נדרים (נדרי הבית ונדרי האשה).

דף סז

דף סז עמוד א

- נערה המאורסה – אביה ובעלה ביחד ביחיד יכולם להפר את נדרה (אר אביה או בעלה לחוד לא יכולים).
- אם הפר אחד מהן את הנדר וקיים השני את הנדר ואחר כך חזר השני ונשאל על הקמתו – אין בידו יותר להפר כעת את חלקו ולהצטרכ לéparation הראשון.
- המקור לכך ש"נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדרה", נלמד לדעת רבה מהפסוק: "אִם־הָיו תְּהִיא לְאִישׁ וְנִדְרֶךָ עַלְּיכָה".

דף סז עמוד ב

- הgambarא דנה בארכיות בבירור הלימוד הנ"ל של רבא.
- הבועל לא יכול להפר את נדרי אשתו שנדרה לפני הנישואין.

דף סח עמוד א

- המקור לכך ש"נערה המאורסה אביה ובעלת מפירין נדריה", נלמד לדעת דברי רבי יeshme'el מהפסוק: "בֵּין אִישׁ לְאֶשְׁתֽוֹ בֵּין אָבׁ לְבָתּוֹ".
- בעל שהפר את נדרי אروسתו ועדין לא הפר לה האב - הגמara שואלת האם בעל בהפרתו גוזז את הנדר ומבטל חציו (ואח"כ האב יבטל את החצוי השני) או שהבעל בהפרתו מקליש את כל הנדר (אבל אין הפרתו מתירה בהיתר גם מור שום חלק מהנדר).

דף סח עמוד ב

- גםمرا מביאה ברivityא ארוכה (המתחלת בעמוד הקודם ומסתיימת בעמוד הבא) כדי לענות על השאלה הנ"ל.
- הברivityא מפרטת אופנים שונים: אופן שבו נתרוקנה רשות לאב, אופן שבו לא נתרוקנה רשות לבעל, אופן נוסף שבו נתרוקנה רשות לאב, אופן נוסף שבו לא נתרוקנה רשות לבעל, אופן השני במחלוקת בדיון נתרוקנה רשות לאב.

סוגיות הפוכות

"דובן המכريع של הסוגיות הפוכות, נמצאות באחת המסכתות הללו: נדרים ונזיר, כריתות, מעילה ותמורה. במסכת קלשאי בש"ס נמצאת הסוגיא בצורה מסוימת, ואילו באחת חמישתן נמצאת הסוגיא בצורתה הפוכה. מתוך עשרים וחמש סוגיות שמצוינים מראשוני ההפוכות, נמצאות עשרים(!) במסכתות הללו".

(המסכתות המשונות", ר. הירשמן, קולמוס-משפחה)

דף סט עמוד א

- הגמרה הוכיחה מהבריתא שבמקרה שהבעל הפיר את נדרי אrosisתו ועדין לא הפיר לה האב - לדעת בית שמאן: הבעל בהפרתו גוזז את הנדר ומבטל חציו (ואחר כך האב יבטל את החצי השני), ולדעת בית הלל: הבעל בהפרתו מקליש את כל הנדר (אבל אין הפרתו מתירה בהיתר גמור שום חלק מהנדר).
- נשאלין על ה الحكم (אב שהקדים את נדרי בתו או בעל שהקדים את נדרי אשתו - יכולות לילכת לחכם שיבטל את ההקמה), ואין נשאלין על הפיר (האב או הבעל לא יכולות להישאל אצל חכם ולבטל את הפרתם).
- אם קיימים בעממים את הנדר ונשאל על ההקמה הראשונה וביטלה - ההקמה השנייה חלה.

דף סט עמוד ב

- האומר "הרוי זו תמורה עולה תמורה שלמים" - הרוי זו תמורה עולה לדעת רבבי מאיר, אך לדעת רבבי יוסי: אם לכך נתכוון מתחילה, והואיל ואי אפשר לקודות שני שמות כאחד, דבריו קיימים.
- האומר "קיימים ליici ומופר ליici ולא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפורה" - חלה ההפרה לבדה.
- כל דבר שאינו בזה אחר זה אפילו בביטחון אחד אינו, וכך אמר בביטחון אחד "קיימים ומופר ליici" - אפילו לא אמר כללום (ע"פ ר"ג).

דף ע

דף ע עמוד א

- הגמרה ממשיכה להביא כמה ספקות של רבה בדיוני הקמה והכfraה.
- נעירה המאורסה שנדרה ומת אביה – אין בעלה יכול להפר את הנדר לבדו (NELMD מהפסוק "בְּנַעֲרִיקָה בֵּית אָבִיךָ").
- נעירה המאורסה שנדרה ומת בעלה – האבא יכול להפר את נדרה לבדו (NELMD מהפסוק "וְאֶם הִי תְּהִיא לְאִישׁ נָנְדָרִיךָ עַלְיכָה").

דף ע עמוד ב

- אם האروس קידש את אrosisתו כשהיא נעירה ואחר כך בגרה – אין האروس מפר את נדרה.
- אם האروس קידש את אrosisתו כשהיא בוגרת – רשאי להפר את נדרה, ודין זה נשנה גם במשנה בעמוד א וגם במשנה להלן (בדף עג עמוד ב), והגמרה מבארת (בשני אופנים) מדוע דין זה נשנה פעמיים.

דף עא

דף עא עמוד א

- נדרה והיא ארוסה, נתגרשה בו ביום, נתארסה שוב בו ביום, ואכיפלו למאה – אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה, ואכיפלו נדרים ששמעו אותם האروس הראשון קודם קודם שגירשה (NELMD מהפסיק): "ואם **היו תהיה לאיש ונדרתָה עלייה**".
- הגדירה מביאה בריתא המסיעת לדין הנ"ל (שהאروس השני מפריח עד עם האב אף נדרים שנראו לאروس הראשון). (בריתא זו קשה להבנה ורבו בה הפירושים).

דף עא עמוד ב

- נדרה והיא ארוסה, ושמעו ארוסה את נדרה, וגירש את ארוסתו ביום – הגדירה שואלת האם הגירושין נחשבים לשתייה ונדריה אינם מוקמים ואיןם מופרדים, או שהגירושין נחשבים כהקמה (ואם יחוירה בו ביום לא יוכל להפר את נדרה זה).

דף עב

דף עב עמוד א

- הגמרא מנסה שלוש פעמים לפחות לפשט את שאלת הגמרא מהעמוד הקודם [נדירה והיא ארוסה, ושמעו ארוסה את נדרה, וגירש את ארוסתו בו ביום - האם הגירושין נחשבים לשתייה ונדרה אין מוקמים ואין מופרים, או שהגירושין נחשבים כהקמה?], ודוחה את הנסיונות הללו.
- אין הבעל יכול להפר את הנדרים שנדרה אשתו לפני הנישואין.

דף עב עמוד ב

- דרך תלמידי חכמים - עד שלא הייתה בתו יוצאה מacistsן, אומר לה: כל נדרים שנדרת בתור ביתיה הרי הם מופרים.
- רמי בר חמא משתמש האם בעל יכול להפר נדרי אשתו בלבד ששמע את הנדר (ויפר על הספק, שאם נדרה יהיה מופר).
- הגמרא מנסה ארבע פעמים לפחות לפשט ספק זה, אך דוחה את הנסיונות הללו.

דף עג

דף עג עמוד א

- למסקנת הגمراה: חרש לא יכול להפר את נדרי אשתו.
- כל הרואין לבילה - אין בילה מעכבות בו, וכל שאין ראוי לבילה - בילה מעכבות בו.
- יש מחלוקת תנאים מדויע לא ניתן להשיקות (את המים המאדרים) לשתי נשים סוטות בבת אחת.
- למסקנת הגمراה: אין בעל יכול להפר בבת אחת לשתי נשים את נדריהם (כך הכרעת הביאור לפי הר"ן, אך בפירוש הראשון הביא שיש בכך מחלוקת תנאים).

דף עג עמוד ב

- לדעת רבי אליעזר: ארוסה שהגיע זמנה להינשא והתחייב בעלה במזונותיה (אר עדיין לא נשא אותה), דיןנה כנסואה שבולה מפרק לה את נדריה לבודו, וחכמים חולקים.
- לדעת משנה אחרונה: אין בת ישראל המאורסת לכחן אוכלת בתודמה עד שתכנס לחופה (ואפילו אם כבר הגיע זמנה להינשא וכבר התחייב האروس במזונותיה).
- כל הנדרת - על דעת בעלה היא נודרת.

דף עד עמוד א

- שומרת ים - לדעת רבי אליעזר: היבם (אחי בעלה המת לפניו שמייבם אותה) יכול להפר את נדריה, ולדעת רבי יהושע: רק אם יש לה ים אחד הוא יכול להפר את נדריה, ולדעת רבי עקיבא: בכל מקרה ים לא יכול להפר את נדריה.
- הגדירה עסקת בבירור דעתו של רבי אליעזר (ומעליה שתי אפשרויות לנימוק שיטתו).

דף עד עמוד ב

- 'מאמר' לבית שמאי (הסוברים ש'מאמר' קונה קניין גמור ביבמה) - הרבה מתלבט האם אירוסין עשויה או נישואין עשויה [אר לא ניתן לפחות מסוגיתתנו תשובה להתלבטות זו].
- הגדירה מביאה ברירתא כדעתו של רביAMI הסובר שמחלוקת התנאים במשנה (בעמוד הקודם) היא במקרה שעשה היבם 'מאמר' ביבמתו.

היכן הם אמוראי הדור החמישי והשישי?

"בעוד אמוראי ארבעת הדורות הראשונים מופיעים במסכתות הללו ביחס קבוע, יחסית לכל הש"ס, הרי שאמוראי הדור החמישי והשישי, מופיעים באחוזים נמוכים בהרבה, יחסית להופעתם הכללית בש"ס... שכיחותם של אמוראי הדורות האחוריים במסכתות אלו, נמוכה לאין ערוך משכיחותם של אמוראי הדורות הקודמים".

(המסכתות המשונות", ר. הירשמן, קולמוס-משפחה)

דף עה

דף עה עמוד א

- אדם לא יכול לקיים CUT את הנדרים שתידור אשתו בעתיד.
- לדעת רבוי אליעזר: אדם יכול להזכיר CUT את הנדרים שתידור אשתו בעתיד, וחייבים חולקים.
- הגדירה מתלבטת האם לדעת רבוי אליעזר במקרה הנ"ל הנדרים חלים ובטלים מיד או שאינם חלים כלל.

דף עה עמוד ב

- הגדירה מנסה (בעמוד זה) להביא שלוש הוכחות לכך שרבי אליעזר סובר במקרה הנ"ל שהנדרים לא חלים כלל, אך דוחה את הנסיוונות הללו.
- מקרה - מעלה את הטמאים מטומאים אך אין מציל על הטהורים הטובלים בו CUT מלייטמא בעתיד.

דף עז עמוד א

- למסקנת הגمرا: במקרה שהבעל מפר CUT את הנדרים שתידור אשתו בעתיד - לדעת רבוי אליעזר הנדרים אינם חלים כלל.
- זרעים טמאים - כיון שזרעם בקרקע, טהורם.
- זרעים המחויברים לקרקע - לא מקבלים טומאה (שכל המחויבר לקרקע הרי הוא כקרקע).
- הגמרה מבירתת מדו"ע חכמים חולקים על רבוי אליעזר וסוברים שאדם לא יכול להפר CUT את הנדרים שתידור אשתו בעתיד.
- אדם לא יכול למכור את בתו לאמה כאשר היא נערה.
- אמה העבריה יוצאת לחירות כאשר היא מגיעה לגיל של 'נערה'.

דף עז עמוד ב

- הפרת נדרים (שהאב מפר לבתו והבעל לאשתו, ביום שומעט את הנדר) - לדעת המשנה ולדעת ת"ק בברייתא [וכך פסקו האמוראים]: כל היום, ולදעת רבוי יוסי ברבי יהודה ורבוי אליעזר ברבי שמעון בברייתא: מעט לעת. (והגמרה מבארת את טעמיהם).
- מסופר על אמוראים שסבירו ש"פותחים בחרטה", ולכך לא היו צרייכים עיין למצוא פתח' (ע"פ הר"ן).

דף עז

דף עז עמוד א

- למסקנת הגمراה: נחלקו תנאים אם מפירין נדרים בשבת רק לצורך השבת או אפילו שלא לצורך השבת (ומחלוקת זו תלולה. בחלוקת התנאים אם הפרת נדרים היא כל היום או מעט לעת).
- נשאלים בשבת לנדרים שהם לצורך השבת, אפילו בנדרים שהוא להם פנאי מבعد יום להישאל עליהם.
- נשאלים בשבת על נדרים אפילו בשלושה הדיווטות (והדבר לא נראה כ"דין").

דף עז עמוד ב

- רב נחמן פסק שನשאלים לנדרים: עומד, דין ייחידי, בלילה, בקרבובים, ובשבת ואולי היה להן פנאי מבعد יום. (אך רבנן גמליאל סובר שצריך לשבת, כי לדעתו "פותחים בחרטה" ולכך צרייך לשבת ולעיין בדבר).
- כל הנדר – אף שהוא מקיים, נקרא חוטא.**
- המפר נדרי אשתו – לדעת בית שמאי: בשבת מבטל בליבו, בחול מוציא בשפטיו, לדעת בית הלל: אחד זה ואחד זה מבטל בליבו ואין צורך להוציא בשפטיו.

דף עח

דף עח עומד א

- חכם מתיר נדרים – ואין בעל מתיר, בעל מפר נדרים – ואין חכם מפר.
- שלושה הדיווטות כשרים להתרת נדרים, וכן יחיד מומחה כשר להתרת נדרים.
- לדעת בית שמאי: אין שאלת בהקדש (=הקדש בטעות חל).
- "שחוותי חוץ" – חייבים על שחיטתה אך לא על מליקה.

דף עח עומד ב

- מועדי ה' – צריכים קידוש בית דין (שיקדשו בית הדין את ראש החודש, ועל פיו יקבע זמן המועדות), אך שבת בראשית – לא צריכה קידוש בית דין (אלא חלה וקדושה מלאיה).
- לדעת רבינו חנינא: אב/בעל ששמע את נדר בתו/אשתו ושתק כדי להකנית אותה (שהتسوي שבדעתו לקיים את הנדר אבל באמת דעתו להפר לה לאחר מכן) – מפר אפילו מכאן ועד עשרה ימים.

טעויות מרובות

"במסכת זו לא ירדתי רק להגיה הטעויות
מפני שהן רבות ב' הפירושים ווותנו
בדברי התוספות, ועל כן מנעתי ידי
מלחדש בה שום דבר חוץ מתיקון
הטעויות כפי עניות דעתתי".

(מהרש"א בתחילת המסכת)

דף עט עמוד א

- לאחר שקיים את הנדר אין יכול להפר את הנדר, וכן לאחר שהפר את הנדר אין יכול להקים את הנדר.
- נשאלין על החקם (שאם הקים את הנדר של בתו/אשתו, יכול לישאל עליו באותו יום ששמע על קר ואח"כ יכול להפר את הנדר), וכן נשאלין על ההפר (שאם הפר, שוב אין יכול לישאל לבטל אותה ההפרה).
- חמשה אמראים (מאמצע העמוד הקודם) הקשו (כל אחד ממוקור אחד) על דעת רבי חנינא (הסובר שבב' ששמע את נדר בתו/אשתו ושתק כדי להקניתו אותה, מפר אפילו מכאן ועד עשרה ימים), ושלוש הקשיות האחרוניות נשארו בתיובתא.
- החלק הראשון של פרק אחד עשר, המתחילה בסוף עמוד זה, מבאר אלו נדרים שנדרה אשה יכול בעלה להפר משום שיש בהם עינוי נפש, ואלו משום דברים שבינו לבינה.

דף עט עמוד ב

- נדרים שהבעל מפר לאשתו: נדרי עינוי נפש, ונדרים שבינו לבינה.
- נדרי עינוי נפש - הבעל מפר בין לעצמו ובין לאחרים (ולכן אם גירשה ונשאה אחר, אין הנדר חוזר וחיל), נדרים שאין בהם עינוי נפש (אלא שהם דברים שנוגעים בינו לבינה) – לעצמו מפר, לאחרים אינו מפר (ואם גירשה ונשאה אחר, בטלת הפרתו).

דף פ עמוד א

- במשנה בתחילת הפרק הובאה דוגמא לדעת חכמים לדברים שיש בהן עינוי נפש: אם ארחץ ואם לא ארחץ, אך רבי יוסי חולק וסובר שאין אלו נדרי עינוי נפש.
- בעמוד הקודם מובא ניסיון ראשון (שנדחה) לבאר את מקרה המחלוקת הגיל, ובעמוד זה מובאים שני ניסיונות (שנדחו), ובעמוד הבא מובא ניסיון רביעי שנשאר למסקנה.

דף פ עמוד ב

- הגמרא מבקשת על שיטת חכמים (שבמשנה בתחילת הפרק) הסוברים שבמניעת רחיצה יש עינוי נפש, ומתרצת.
- ביום כיפור אסורים בעשיית מלאכה ובחמיisha עינויים, אך אין עונש כרת אלא באוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד.
- הגמרא מבקשת על שיטת רבי יוסי (שבמשנה בתחילת הפרק) הסובר שבמניעת רחיצה אין עינוי נפש, ומתרצת (בעמוד הבא).
- חייהן וחוי אחרים – חייהן קודמין לחוי אחרים** (ולכן אם יש מעין בעיר שיוצאה וממשיך לעיר אחרת, ראשיהם הראשונים יעכבר את המים לצורכם אף אם לא יישאר מים לאחררים).

דף פא עמוד א

- שלחו מארץ ישראל: (1) הזרו בתכבות וברחיצה, (2) הזרו ללימוד תורה בחבורה, (3) **הזרו בניני עניים, שמהן יצא תורה.**
- מפני מה אין מצוין תלמידי חכמים **לצאת תלמידי חכמים מבניהן?**
  - לדעת רב יוסי: שלא יאמרו תורה יורשה היא להם, לדעת רביינה: **שאין מברכין בתורה תחולת.** (ובגמרה מובאות שלוש תשובות נוספת לשאלת זו).
- במקרים המובאים במשנה בתחילת הפרק (שרבי יוסי סובר שהם אינם נדרי עינוי נפש) – נחלקו האמוראים האם לדעת רב יוסי יכול להפר נדרים אלו ממשום דבריהם שבינו לבינה.

דף פא עמוד ב

- הגמara מביאה בריתא הסוברת (דעת רב אדא בר אהבה) שבמקורה הניל לדעת רב יוסי יכול להפר נדרים אלו ממשום דבריהם שבינו לבינה.
- חכם לא מתייר נדרי עצמו (אלא עליו ללקת לחכם אחר שיתיר לו).
  - **אין מאכילים את האדם דבר האסור לו.**
- דברים המותרים ואחרים נהגו בהן אסור – אי אתה רשאי לנוהג בהם היתר כדי לבטלן ממנהג זה.

דף פב

דף פב עמוד א

- לדעת רבי יוסי: מניעת תשמש אין בה עינוי נפש, אלא רק דברים שבינו לבינה. (והגמרה مستפקת בדעת חכמים).
- לדעת רב הונא: כל המשניות בפרק שלנו הם דעת רבי יוסי. (והגמרה מביאה לכך הוכחה).
- לדעת לוי: כל הנדרים בעל מפר לאשתו, חוץ מן הנודרת "הנתני על פלוני" שאינו יכול להפר.

דף פב עמוד ב

- "נדירה משתי ככרות באחת מתענה ובאחד אין מתענה" (שאם לא תאכל האחת, תהא רעבה ויש עינוי), ואם תאכל האחת תהא שבעה ושוב אין צריכה לשניהם ואין בה בשניהם משום עינוי - הביאור המפורסם לרשי' בפирושו הראשון) - נחלקו האמוראים אם באותה הפורה שהפר למתענה עלתה הפרה גם לאותה שאינה מתענה ומותרת בשתייה הוואיל ונדרה ביחיד.

דף פג עמוד א

- הגדירה מבקשת שתי קושיות על הדעה הסוברת ש”מפר למתענה ואין מפר לשайнן מתענה”, ומתרצת את הקושיות (קושיה אחת מתחילה בעמוד הקודם ומסתיימת בתחילת עמוד זה, והקושיה השנייה מתחילה בסוף עמוד זה ומסתיימת בעמוד הבא).
- אין נזירות לחצאיין, ואין קורבן לחצאיין (לחצי נזירות).

דף פג עמוד ב

- ”**וְהַתִּי יִתְּנֵן אֶל לְבָז**” – מבאר רבינו מאיר, שהכוונה היא של חיי לחת אל לבו,שמי שרגיל בחיו להספיד אחרים ולברכות על אחרים ולהתעסק בקבורתם של אחרים, כר' ינагו עמו לאחר מיתתו.
- האומרת ”**קֹנֶם יְהָא עַל** **כָל מָה שָׁاهֲנָה מִן הַבְּרוּאָת**” – בעלה לא יכול להפר לה את נדרה, כי אין בנדרה עינוי נפש (ובגמרה מובאות שלוש דעתות לבאר את הטעם לדין זה).

דף פד עמוד א

- רבא (הסובר ש"בעל בכלל בריות הוא") הקשה לרב נחמן (הסובר ש"בעל לאו בכלל בריות הוא") ממשנה (להלן דף צ עמוד ב), ורב נחמן תירץ את הקושיה.
- אשה שנדרה ואמרה "קונם שאני נהנית לבריות" - יכולת ליהנות בלקט שכחה ופאה, ולדעת המשנה (בעמוד הקודם) לא יכולה ליהנות במעשה עני, ולדעת הבריתא יכולה.

דף פד עמוד ב

- רב יוסף ביאר (בסוף עמוד א) שהמשנה (שבדף הקודם) סוברת כחכמים והבריתא כרבי אליעזר, אך אבי דחה ביאור זה, ורבא ביאר שהמשנה והבריתא עוסקות במקרים שונים (במשנה מדובר במעשה עני המחלק בתוך הבית ובבריתא מדובר על מעשר עני המחלק בתוך האגרנות).
- האגדה מבקשת שיש סתייה במשנה (שבדף הקודם) בין הרישה לסיפה, ובמביאה שני תירוצים (תירוץ רב הושעיא בעמוד זה ותירוץ רבא בעמוד הבא).
- הגונב פירות טבל של חברו ואכלו - נחלקו תנאים אם צריך לשלם לו את כל דמי הטבל או רק את דמי החולין שבו.

דף פה

דף פה עמוד א

- אשה שאסורה את ההנאה ממעשה ידיה על קרוביה או על קרוביה בעלה – אין בעלה יכול להפר נדר זה, שהרי אין לה בנדר זה עינוי נפש או משום דברים שבינו לבינה.
- שמואל פסק שהלכה כרבי יוחנן בן נורי (ואהא שאסורה את מעשה ידיה על בעלה – יפר, שמא יגרשנה ותהי אסורה עליו), ולא כדעת ת"ק (הסביר שאינו צריך להפר), ולא כדעת רבי עקיבא (הסביר שיפר, שמא תעדיין עליו יותר מן הרاوي לו).

דף פה עמוד ב

- שמואל פסק שהלכה כרבי יוחנן הסנדלי (שהמקדיש מעשה ידי אשתו, המותר חולין), ולא כדעת רבי מאיר (הסביר שהמותר הקדש).
- הgambarא הקשטה שיש לכארוה סטירה בין שני הפסוקים הנ"ל של שמואל, והביאה ארבעה תירוצאים (הצעה לתירוץ ושלושה תירוצאים של אמראים) לקושיה זו (כאשר רק התירוץ האחרון [המובא בדי הבא] לא נדחה).

דף פו עמוד א

- האומר לחברו: "שדה זו שאני מוכר לך לכשאשוב וاكتנה ממך הרוי היא מקודשת" - הקדשו יחול.
- האומר לחברו: "שדה זו שמכרתי לך לכשאשוב וاكتנה ממך הרוי היא מקודשת" - הקדשו לא יחול.
- האומר לחברו: "שדה זו שמשכنتי לך לכשאפדנה ממך הרוי היא מקודשת" - הקדשו יחול.
- האומר לחברו: "שדה זו שמשכنتי לך לעשר שנים לכשאפדנה ממך הרוי היא מקודשת" - הקדשו יחול.

דף פו עמוד ב

- הקדש חמץ ושהדור - מפקיעין מידיו שיעבוד.
- המשנה עוסקת בשלושה אופנים של הפלה בטעות (שהפרתו לא חלה) - טעה בזיהות הנדר (נדירה אשתו וסביר שנדירה בתו ולהיפך) טעה בסוג הנדר (נדירה בנזיר וסביר שנדירה בקרבן ולהיפך). טעה בתוכן הנדר (נדירה מתאנים וסביר שנדירה מן הענבים ולהיפך).

דף פז עמוד א

- אמרו לו שמת אביו וקרע ואחר כך נמצא שבנו הוא זה שמת – לא יצא ידי קריעה, אמרו לו שמת לו מות וכסביר שאביו הוא זה שמת וקרע ואחר כך נמצא שבנו הוא זה שמת – יצא ידי קריעה.
- מי שיש לו חוליה בתוך ביתו ונתעלף וכמදומה שמת וקרע ואחר כך מת – לא יצא ידי קריעה.
- הילכה ש"תוֹרַ כָּדִיבָּר כְּדִיבָּר דְּמֵי" ויכול אדם לחזור בו בזמן זمان זה, חוץ מגדר ועובדת עובdot כוכבים ומקדש ומגרש.

דף פז עמוד ב

- לדעת רבי ישמעאל (וכך דעת המשנה בעמוד הקודם): אין הפרה לחצאיין, לדעת רבי עקיבא: יש הפרה לחצאיין.
- לדעת רבי ישמעאל ורבו עקיבא: יש הקמה לחצאיין, ולדעת חכמים: אין הקמה לחצאיין (לפי גרסת הר"ן למסקנה).
- אשה שנדרה ובعلלה לא ידע שמוטר לו להפר את נדרה – יכול הוא להפר לה את נדרה באותו יום שנודע לו שמוטר לו להפר את נדרי אשתו.

דף פח עמוד א

- הגמרה מבארת את טעמי התנאים שנחלקו אם סומה שהרג בשוגג גולה לעיר מקלט או לא. (ובכך מיישבת את הסתירה מביריתא במסכת מכות על המשנה בסוף העמוד הקודם).
- המדייר הנאה מחתנו והוא רוצה לחתת לבתו מעות, אומר לה: הרי המעוטת האלו נתונין לך במתנה ובלבך שלא יהיה לבעליך רשות בהן אלא מה שאות נושאת ונוננת בפיך.
- רב ושמואל נחלקו מה יהיה הדין במקרה הנ"ל כאשר אמר לבתו "מה שתרצה עשי" (במקום "מה שאות נושאת ונוננת בפיך").

דף פח עמוד ב

- רבי מאיר סובר שי"ד אשה כיד בעלה. (ורב סובר כמוותו).
- אפשר לזכות בעירוב על ידי אשתו אם יש לה חצר באותו מבוי (מתוך שגם יכולה לעצמה יכולת לזכות גם לאחרים).
- אמרה: "הריני נזירה לאחר שלושים יום" - אך על פי שנשאת בתוך שלושים יום אינו יכול להפר.

דף פט עמוד א

- אלמנה וגירושה שאמרה "הריני נזירה לכשאנשא" ונשאת - לדעת רבינו ישמעאל: הזמן הקבוע הוא שעת חלות הנדר (ולכן בעלה יכול להפר את הנדר), ולדעת רבינו עקיבא: הזמן הקבוע הוא שעת קבלת הנדר (ולכן בעלה לא יכול להפר את הנדר).
- האמוראים נחלקו האם המשנה (המתחילה בסוף העמוד הקודם) סוברת כרבי עקיבא או אולי אף כרבי ישמעאל.
- אם מסר האב (או שלוחיו) את הנערה המאורסה לשלויחי הבעל – האבא לא יכול להפר את נדרה כי יצא מהרשותו, והבעל אינו יכול להפר כי אין בעל מפר בנדרים הקודמים לנישואין.

דף פט עמוד ב

- יש שלוש נשים שאין אביהן יכול להפר את נדריהן: בוגרת, שמת אביה, נערה שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה. (ובמשנה רבי יהודה פירט תשע נשים, והן כללות בתוך שלוש אלו).
- אם תלתה האשעה את נדרה בתנאי וудין לא נתקיים התנאי ומיליא לא חל עדין הנדר – לדעת חכמים (וכך במשנה): רשאי הבעל להפר כבר מעתה אף קודם שחיל הנדר, ודרכי נתן (בבריתא חולין).

דף צ עמוד א

- יש שלוש דעות של אמוראים לגבי מחלוקת רבי נתן וחכמים מהעמדת הקודם: (1) כשם שנחלקו בהפרה כך נחלקו בשאלת. (2) בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר כלום אלא אם כן חל כבר הנדר. (3) בשאלה דברי הכל החכם מתיר וכך על פי שלא חל עדין הנדר (והגמרה מקשה על כך בעמדת הבא).

דף צ עמוד ב

- לפי משנה אחרונה: אשת כהן שאמרה לבעל נאנsty ולכן נאסרתי עלייך, האומרת לבעל "שמות בניי לבינך" (שאין ראי להolid), והנודרת ואומרת נטולה אני מן היהודים (אסרה על עצמה הנאת תשמש כל היהודים) - תיקנו חכמים שלא תאה נאמנת אלא בתנאים מסוימים המפורטים במשנה (מחשש שמא נתנה עינה באחר).
- ашת כהן שאמרה לבעל נאנsty ולכן נאסרתי עלייך – נחלקו האמוראים אם מותרת בתרומה או לא (אך אם נתאלמנה או נתגרשה לדעת כולם אסורה בתרומה).

„**משונה מסכת זו**“

”משונה מסכת זו מכל המסכתות אשר בהם כבר סלו סלו לנו במסילה רבן סבוראי, גאוני בתראי כמו המהרא"ם לובלין ומהר"א ומהר"ם שיף וכמי יהושע ושארדי מפרשים, בגודל חריפותם ועוצם בקיוחתם, שמזה העקבות למשור. לא כן במסכת זו, רבות בשניהם לא הוגה כלל מאופל השבושים שהיו על ידי המדפיסים.“

(שלמי נדרים, הקדמה)

דף צא

דף צא עמוד א

- אשת כהן שנאנסה – יש לה כתובה.
- אשה שאמרה לבעלה "גרשتنני" – לדעת רב המונוא: נאמנת, ולדעת רבא: לא נאמנת.

דף צא עמוד ב

- האגדה מביאה כמה מעשים (אחד בעמוד הקודם ושלושה בעמוד זה) שהייתה מקום לחושש שהאשה נתמאה ואסורה לבעלה, אך פסקו האמוראים שהיא מותרת.
- הר"ן סיים ביאורו למסכת זו: א-להים ממשים יайд עיניינו בתורתו כאור החמה שבעתים ויזכנו לראות בבניין ירושלים אמן.

הדרן עלך מסכת נדרים